

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ALMANYA'YA GİDEN TÜRK GÖÇMENLER ve TÜRKİYE'YE
GELEN SURİYELİ GÖÇMENLERİN SOSYAL ve EKONOMİK
AÇIDAN SÜREÇLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Gamze Yıldız
21944575

Ankara, 2023

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ALMANYA'YA GİDEN TÜRK GÖÇMENLER ve TÜRKİYE'YE
GELEN SURİYELİ GÖÇMENLERİN SOSYAL ve EKONOMİK
AÇIDAN SÜREÇLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Gamze Yıldız

21944575

Danışman: Prof. Dr. Metin Pişkin

Ankara, 2023

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı 21944575 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Gamze Yıldız “Almanya’ya Giden Türk Göçmenler ve Türkiye’ye Gelen Suriyeli Göçmenlerin Sosyal ve Ekonomik Açıdan Süreçlerinin Karşılaştırılması” (“Comparison of Social and Economic Processes of Turkish Immigrants Going to Germany and Syrian Immigrants Arriving in Turkey”) adlı tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci Bilgi Sistemi*'ne (OBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH:19.01.2023

UNVANI/ADI-SOYADI VE İMZASI ve Prof. Dr. Metin Pişkin

UYARI: Değerlendirme Formu'na, 1 adet proje CD'si (PDF formatında), 1 adet ciltlenmiş proje eklenecektir.

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Prof. Dr. Metin Pişkin danışmanlığında hazırladığım “Almanya’ya Giden Türk Göçmenler ve Türkiye’ye Gelen Suriyeli Göçmenlerin Sosyal ve Ekonomik Açıdan Süreçlerinin Karşılaştırılması ” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:20.01.2023
Adı-Soyadı ve İmza
Gamze Yıldız

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GÖÇ KAVRAMI.....	3
1.2. GÖÇ TÜRLERİ.....	3
1.3. GÖÇÜN NEDENLERİ	4
1.4. GÖÇÜN SONUÇLARI.....	5
1.4.1. Bireysel Sonuçlar	5
1.4.2. Toplumsal Sonuçlar.....	6

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	8
2.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	8
2.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	9
2.4. VERİLERİN ANALİZİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER	13

BÖLÜM 3

BULGULAR

3.1. DEMOGRAFİK SORULAR.....	14
3.2. GÖÇ SEBEPLERİ VE ZORLUKLAR.....	18
3.3. KÜLTÜREL UYUM.....	24
3.4. DİL.....	30
3.5. YALNIZLIK, GÜVEN VE MUTLULUK.....	32
3.6. DÖNÜŞ PLANLARI.....	36

BÖLÜM 4

ALMANYA'DAKİ TÜRKLER

4.1. DEMOGRAFİK SORULAR.....	41
4.2. GÖÇ SEBEPLERİ VE ZORLUKLAR.....	44
4.3. KÜLTÜREL UYUM.....	53
4.4. DİL.....	63
4.5. YALNIZLIK, GÜVEN VE MUTLULUK.....	66
4.6. DÖNÜŞ PLANLARI.....	71
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA.....	83
EKLER.....	84
EK 1: SORULAR.....	84

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	9
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	9

ÖZET

Göç, toplumları, ülkeleri ve medeniyeti şekillendiren en önemli sosyolojik hareketlerden biridir. İlkçağlardan günümüze birçok toplum ve devletin yapısını değiştirmiş ve kalıcı etkiler bırakmıştır. Türkiye de coğrafi olarak göçe uygunluğu nedeniyle tarih boyunca birçok göç olayından etkilenmiştir.

Yapılan bu araştırmada, Suriye'den Türkiye'ye göç edenler ile Türkiye'den Almanya'ya göç edenler etkileşimli biçimde incelenmiştir. Görüşme yöntemi ile edinilen veriler, belirli soruların altında toplanmıştır. Görüşmeler, genellikle göçün nedenlerinin siyasi ve ekonomik olduğunu göstermektedir.

Bulgular kısmında demografik özellikler ve katılımcıların verdiği cevaplar gruplandırılarak; katılımcıların belirlenen sorularla alakalı bire bir cümlelerine yer verilmiştir. Göç edenlerin hem Türkiye'de hem Almanya'da uyum sorunu yaşadığı ve bazen ayrımcılığa maruz kaldığı saptanmıştır. Ayrıca özellikle Türkiye'deki göçmenlerin şartlardan dolayı ülkelerine dönmesi zor görünmektedir. Almanya'daki Türk göçmenlerin de ekonomik şartları daha iyi olmasına rağmen, göçmenlere has problemleri yaşamaya devam ettiği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uyum, Ayrımcılık, Suriye, Türkiye, Almanya

ABSTRACT

Migration is one of the most important sociological activities that form societies, countries and civilizations. It has changed the systems of many societies and states from ancient times to the present and left persistent effects. Due to its geographical suitability for immigration, Turkey has been affected by many migration events throughout history.

In this study, those who migrated from Syria to Turkey and those who migrated from Turkey to Germany were examined interactively. The data obtained through the interview method were collected under certain questions. Interviews show that the reasons for migration are generally political and economic.

In the findings section, demographic characteristics and the answers given by the participants were grouped; One-to-one sentences of the participants related to the determined questions were included. It has been monitored that immigrants have integration problems both in Turkey and Germany and sometimes they are exposed to discrimination. In addition, it seems difficult for immigrants in Turkey to return to their countries due to the conditions. Although the economic conditions of Turkish immigrants in Germany are better, it has been observed that they continue to have problems specific to immigrants.

Key Words: Migration, Integration, Discrimination, Syria, Turkiye, Germany

GİRİŞ

Türkiye 1960'lardan başlayan süreçle başta Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine yoğun bir işçi göçü vermiştir. Göçle birlikte insanlar bir yandan meslek edinirken diğer yandan gittikleri ülkede uyum problemleri yaşamıştır.

Göçün en büyük etkilerinden biri olan uyum süreci hem akademinin hem de devletlerin üzerine eğildiği en önemli sosyal problemlerden biri olmuştur. Çünkü göç, sadece ekonomik bir süreç değil beraberinde toplumsal sonuçları olan ve göç edenleri birçok yönden etkileyen bir olay olmuştur.

Göçün diğer etkilenen tarafı da göçün yapıldığı ülkedeki insanlardır. Entegrasyon problemlerinin aşılmasındaki en büyük çözüm üreticisi ve engel bu insanlardır. Hükümetlerle beraber ev sahibi olan insanların çabaları beraber olduğunda entegrasyon daha hızlıken, bazı örneklerde de en büyük problemdir. Özellikle ekonomik krizlerdeki artan göçmen karşıtlığı bunun en somut örneklerinden biridir.

Türkiye'den ayrılan işçi göçü azalırken, son 10 yılda özellikle Suriye'den gelen birçok göçmene ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Suriye'deki zor şartlardan ülkemize gelen göçmenler beraberinde birçok problemi de yaşamaya başlamışlardır. Başta ülkemize uyum ve barınma olmak üzere, yasal, ekonomik ve sosyal birçok problemin çözülmesi gerekmektedir. Çok yönlü bir bakış açısını gerektiren bu durum, göçmenlerin ülkeye yerleşmesi, Suriye'deki iç karışıkların devam etmesi ile oldukça karışık bir hal almıştır.

Bu çalışmada, hem Türkiye'den göç eden vatandaşlarımızı hem de son dönemde Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmenlerin yaşadığı süreci ve günümüzde devam eden problemleri incelenecektir. Bu çalışmada, bilgi toplama amacıyla Almanya ve Türkiye sınırlarında yaşayan Türk-Suriyeli göçmenlere yöneltilen demografik bilgileri, göç sebepleri ve zorlukları, kültürel ve dil uyumları, yalnızlık-güven-mutluluk duyguları ve

dönüş planlarını içeren röportaj soruları esas alınarak kayda geçirilen röportaj metinlerine göre karşılaştırma yapılmıştır (Bu çalışmada kullanılan röportaj soruları için ayrıca bkz. Ek-1 Almanya’da yaşayan Türk Göçmenlerle Suriye’den Türkiye’ye gelen Göçmenler Üzerine Röportaj Soruları).

BÖLÜM 1

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GÖÇ KAVRAMI

Göç insanlık tarihi boyunca milletlerin ve ülkelerin geleceklerini tayin eden en önemli süreçlerden biri olmuştur. Eski çağlardan günümüze şekil ve yöntem değişirse de etkileri yine önemli olmaya devam etmiştir. Bu nedenle sosyal bilimlerin en kritik araştırma konularından biri olmuştur.

Göç, kavram olarak insanların yaşadıkları bölgeleri değişik sebeplerle bir süreliğine ya da devamlı olarak terk etmesidir (Mutluer, 2003).

Temelde bir fiziksel bir eylem gibi görünmekle birlikte göç, insanların sosyal ve kültürel ortamlarının tamamen değişmesini de içermektedir.

1.2. GÖÇ TÜRLERİ

Göç, ülke içinde ve dışında olmasına göre ikiye ayrılır. Diğer yandan, göçün zorunluluğu, süresi gibi kriterler ele alınarak da farklı sınıflandırmalar yapılabilir (Koçak ve Terzi, 2012: 165).

İç göç; insanların ülke içinde bir yerden başka bir yere geçici veya sürekli olarak yer değiştirmesidir. Göçün nedenleri ekonomik veya yasal olabilir.

Dış göç; göç eden insanların ülkelerini değiştirdiği durumdur. Dış göç gönüllü olabileceği gibi, savaş ve çatışma durumlarında da çok sık rastlanılır. Ayrıca, çeşitli şartları sağlayan iyi eğitilmiş kişiler de refahın ve sosyal hakların daha iyi olduğu ülkelere göç eder.

Türkiye’de oldukça yaygın olan tür bir iç göç olan köyden kente göçtür. Neredeyse cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren köyden kente göç devam etmiştir. Göç sonucunda kırsalda nüfus oldukça azalmış, kent merkezlerinde ise önemli oranda artmıştır. Başta İstanbul olmak üzere birçok sanayileşmiş şehirlerin yapısı baştan aşağı değişmiştir.

1.3. GÖÇÜN NEDENLERİ

Türkiye’de oldukça yaygın olan tür bir iç göç olan köyden kente göçtür. Özellikle kırsaldaki imkanların oldukça kısıtlı olması kentlere doğru bir göç hareketini tetikleyen en önemli unsurlardan biridir (Koçak ve Terzi, 2012: 167).

Köylerdeki ekilebilir arazilerin azalması, su kaynaklarının kıtlığı, hayvancılık desteklerinin yetersizliği, köylerdeki sağlık imkanlarının azlığı, eğitim imkanlarına erişememe gibi problemler köyden kente göçün nedenlerinden bazılarıdır (Koçak ve Terzi, 2012: 167).

Bahsedilen nedenlerin çoğu aynı zamanda dış göçlerin de nedenidir. Sanayileşme hızı yavaş olan Türkiye de nüfusuna yetecek kadar istihdam oluşturamamış ve başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerine 1960’lardan itibaren göç vermeye başlamıştır.

Türkiye ile Federal Almanya arasında 1961’de imzalanan anlaşmayla ilk dış göç yaşanmış ve 1973’teki ilk önemli durgunluğa kadar işçi nüfusu 600 binlere kadar çıkmıştır. Günümüzde ise Almanya’da işçilerin aileleriyle ve sonraki kuşaklarla beraber yaklaşık 3 milyon Türk yaşamaktadır (Habertürk, 2022).

Türkiye’deki ekonomik ve güvenlik problemler vatandaşlarımızın iş ve dış göçlerin en önemli tetikleyicilerindedir. Vatandaşlar daha iyi imkanlara ulaşmak adına birçok riski alıp göç etmeye başlamıştır.

Diğer yandan başta Ortadoğu olmak üzere birçok ülkedeki siyasi istikrarsızlıklar yüzünden Türkiye önemli göç alan bir ülke haline de gelmiştir. Başta geniş sınırlarımızın bulunduğu Irak ve Suriye olmak üzere birçok ülkeden insanlar ülkemize gelmiş ve gelmeye devam etmektedir.

Yoğun göç hareketinin temel nedeni bu ülkelerdeki siyasi istikrarsızlıklardır. Başta son 10 yıldaki Suriye olmak üzere iç karışıklıklar devam etmekte ve insanların birçoğu ailelerinden bazılarını çatışmalarda kaybetmiş ve hayatta kalmak ve daha iyi şartlara ulaşmak üzere Türkiye ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçmeye çalışmaktadır.

Kasım 2022 itibariyle Suriye'den Türkiye'ye göç edenlerin sayısı %70'inden fazlası kadın ve çocuk olmak üzere 3,5 milyonu geçmiştir (Mülteciler, 2022).

1.4. GÖÇÜN SONUÇLARI

Göç süreci insanların hayatını neredeyse baştan aşağı değiştirdiği için hem göç edilen yerleri hem de göç eden insanların üzerinde önemli sonuçlar doğurmuştur. Aynı zamanda göç edilen bölgedeki yerleşik insanlar ve toplumlar da bu süreçten hem dolaylı hem de direkt olarak etkilenirler.

1.4.1. Bireysel Sonuçlar

Göç tarihi boyunca, insanların uyum gücü göçün unsurlarına göre değişiklik göstermiştir. Göç edilen yer, terk edilen bölgeye benzerliği arttıkça uyum da kolaylaşmıştır (Ercan, Gürkan ve Akdemir, 2019: 4787).

Öncelikle, göç eden insanlar ülkelerini, memleketlerini, arkadaşlarını ve alıştıkları her şeyi içine alan çevreyi bırakıp gelmişlerdir. Bunun sonucunda uyum süreci başta çocuklar ve yaşlılar olmak üzere herkes için oldukça zordur (Ercan, Gürkan ve Akdemir, 2019: 4787).

İnsanların yaşadığı yeri hangi sebeple olursa olsun değiştirmesi bir anlamda onu krize sürüklemektedir. Bu durum, kişileri duygu, hal ve tavırlarında bir bilinmezliğe doğru sürükler. Karşılaşılan problemi çözme becerisi ise kişiden kişiye değişmektedir (Erol ve Ersever, 2014: 47).

En başta göçmenlik sürecinde yer alan, yaşadıkları kültürü değiştiren ve uyum sürecinde karşılaşılan problemlerin ve gösterilen tepkilerin kültür şoku olarak adlandırılmaktadır (Erol ve Ersever, 2014: 52).

Kültür şoku içerisinde göçmenler birçok süreci ve karmaşık olumsuz duyguları beraber yaşar. Bunlar içerisinde yabancılık, yalnızlık, boşluk, köksüzlük, anadilin işe yaramaması, aşağılık, şüphecilik, ön yargı gibi duygu durumları vardır (Erol ve Ersever, 2014: 53).

1.4.2. Toplumsal Sonuçlar

Göçmenlerin uyum sürecini atlatmasının en önemli araçlarından biri de hükümet politikalarıdır. Entegrasyonun artmasına yönelik politikalar hükümetler tarafından desteklenirse uyum süreci daha rahat atlatılır ve göçe neden olan büyüme, kalkınma gibi ekonomik amaçlar daha hızlı gerçekleştirilebilir.

Başta yaşanan iletişim bozukluğundan dolayı göçmenler kendilerini korumaya alır ve davranışlarına korku duygusunun önemli etkisi vardır. Yalnızlık ve topluma ait olamama bireylerde stres ve depresif özellikleri artırır (Erol ve Ersever, 2014: 54). Bu yüzden uyum sürecini çözmeye çalışan paydaşların öncelikle iletişim problemine odaklanması gerekmektedir.

Bütün bu zorlu süreçleri atlatmak ve kolaylaştırmak için psikolojik desteğin önemi büyüktür. Desteğin bir psikolojik danışman vasıtasıyla verilmesi gerekmektedir. Bu danışmanın göç edenle ilgili nereden geldiği, geldiği bölgenin özelliklerini, aile

yapısını, şahsi özellikleri gibi temel bilgileri öğrenmesi gerekmektedir (Erol ve Ersever, 2014: 57).

Göçmenlerin entegrasyon sürecinde karşılaşılan bir diğer problem de eğitimidir. Dil probleminden dolayı iletişimin zayıf olması eğitimin önündeki en büyük engeldir denilebilir. Kopuk iletişimden dolayı çocuklar arkadaşlarıyla bağlantı kuramamakta ve yabancılaşmaktadır. Doğal olarak eğitim ve iş hayatı boyunca birçok sorun yaşamaktadırlar (Tunç, 2013).

Hükümetlerin destek faaliyetleri sonucunda bazı aşamalar kaydedilse de uyum sürecinde göç alan bölgelerdeki insanların tutumu da oldukça önemlidir. Göç tarihi boyunca göçmenlerle eve sahibi konumundaki insanlar arasında her zaman problemler olmuştur ve Türkiye ile Avrupa'daki örneklerindeki gibi problemler hem devam etmekte hem de farklı şekiller almaktadır.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölüm çalışmanın amacını, araştırma grubunu oluşturan göçmenlerin yani katılımcıların demografik özelliklerini, görüşme sorularını ve veri toplama yönteminin açıklanmasını içermektedir.

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, farklı iki ülkede göçmen olarak çalışan insanların karşılaştırma yoluyla sorunlarını incelemektir. Göçmenlerin ülkelerinden hangi yılda ve neden göç ettiklerini, kendi ülkeleri ve göç ettikleri ülkedeki ekonomik durumlarını ve bu bağlamda göç ettikleri ülkeye uyum süreçlerini anlamak çalışmanın temel amacıdır. Bu sebeple en çok göç alan Almanya ve Türkiye birbiriyle kıyaslanacaktır.

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmaya katılan göçmenlerin yaş aralığı 18 ile 50 arasında değişmektedir. Katılımcıların yaklaşık %75'i 20 ve 30 yaşları arasındadır. Araştırmada Türkiye'den Almanya'ya göç eden 7 Türk ve Suriye'den Türkiye'ye gelen 7 Suriyeli göçmen ile görüşme yapılmıştır. Almanya'dan görüşme yapılan Türk göçmenlerin %72'si erkek, geri kalan %28'i kadındır. Türkiye'den görüşme yapılan Suriyeli göçmenlerin %57'si kadın, kalan %43'ü erkektir. İki ülkenin birden toplam katılımcıların %57'sini erkek, geri kalan %43'ünü ise kadın göçmenler oluşturmaktadır.

Almanya'dan görüşme yapılmış Türk göçmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de, Türkiye'den görüşme yapılmış Suriyeli göçmenlerin ise demografik özellikleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı No	Katılımcı Yaşı	Memleket	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Göç Yılı	Çalıştığı İş	Aylık Gelir	Cinsiyet
Katılımcı-1	50	Yozgat	Evli	Lise	1994	Yarı zamanlı, Kasiyer	550 €	Kadın
Katılımcı-2	31	Gaziantep	Bekar	Lisans	2020	Yarı Zamanlı, Dönerci-Yrd. Eleman	950 €	Erkek
Katılımcı-3	30	Mersin	Evli	Lisans	2019	Anaokulu Öğretmeni	1.700 €	Kadın
Katılımcı-4	40	Trabzon	Evli	Lise	2019	Fabrika İşçisi	1.750 €	Erkek
Katılımcı-5	28	İstanbul	Evli	Lisans	2017	Yazılımcı	3.500 €	Erkek
Katılımcı-6	35	Kayseri	Evli	Yüksek Lisans	2020	Fabrika İşçisi	Belirtmedi	Erkek
Katılımcı-7	28	İzmir	Bekar	Yüksek Lisans	2018	Yazılımcı	2.500 €	Erkek

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı No	Katılımcı Yaşı	Memleket	Medeni Durum	Eğitim Durumu	Göç Yılı	Çalıştığı İş	Aylık Gelir	Cinsiyet
Katılımcı-1	18	Suriye	Bekar	Okumamış	2014	Fabrika İşçisi	4.000 ₺	Kadın
Katılımcı-2	43	Suriyeli Türkmen	Evli	İlkokul	2012	Fabrika İşçisi	5.500 ₺	Erkek
Katılımcı-3	26	Suriyeli Türkmen	Bekar	Üniversite Öğrencisi	2014	Bilişimci	Belirtmedi	Erkek
Katılımcı-4	20	Suriye	Bekar	Lise	2019	Öğrenci, Çalışmıyor	800 ₺	Kadın
Katılımcı-5	26	Suriye	Bekar	Üniversite Öğrencisi	2014	Yarı Zamanlı, Tasarımcı	2.500 ₺	Erkek
Katılımcı-6	21	Suriye	Bekar	Üniversite Öğrencisi	2013	Yarı zamanlı bir ofis çalışanı	3.000 ₺	Kadın
Katılımcı-7	20	Suriye	Bekar	Üniversite Öğrencisi	2011	Öğrenci, Çalışmıyor	8.000 ₺	Kadın

2.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Veriler, nitel araştırma yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formundaki sorular, “Demografik Sorular”, “Göç Sebepleri ve Zorlukları”, “Kültürel Uyum”, “Dil”, “Yalnızlık, Güven ve Mutluluk” ve “Dönüş Planları” olmak üzere altı bölümden oluşacak şekilde yapılandırılmıştır. Demografik sorular arasında

katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu, dil seviyeleri, nereli oldukları, göç yılı, yaptıkları iş ve aylık gelirleri hakkında bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca demografik sorular içerisinde katılımcıların göç sebeplerinin bilgisine de ulaşılmıştır.

Araştırmada sosyal bilimlerde niteliksel araştırma için kullanılması faydalı olan “Derinlemesine Görüşme” yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem içerisinde ise “Yarı Yapılandırılmış Görüşme” tekniği kullanılmıştır, çünkü görüşmeden önce hazırlanmış soru formu kullanılmıştır. Soruların sırası ve yapısı bu form ile belirlenmiştir, bu sayede katılımcıların önceden hazırlıklı olmaları da amaçlanmıştır. Her bir katılımcı ile yüz yüze iletişim sağlanamamıştır. Bazı katılımcılar ile mail ve telefon görüşmesi yolu ile iletişim kurulmuştur. Katılımcıların isim, soy isimlerinin, çalıştıkları kurum isimlerinin soru formunda veya araştırma içerisinde yer almayacağı belirtilmiştir. Soruların cevaplanması için gereken süre her katılımcı için farklılık göstermiştir. Bazı katılımcılar için 1 gün içerisinde iken diğerleri yoğunlukları nedeniyle 1-2 hafta içerisinde geri dönüş yapmışlardır.

Her iki ülkede de yaşayan göçmen katılımcılara sorulan sorular aşağıda yer almaktadır:

Demografik Sorular:

1. Adınız nedir?
2. Nerelisiniz?
3. Doğum tarihiniz nedir?
4. Medeni durumunuz nedir?
5. Eğitim durumunuz nedir?
6. Ülkenizden hangi yılda, neden göç ettiniz?

7. Şu an ne iş yapıyorsunuz? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

8. Aylık geliriniz ne kadardır?

Göç Sebepleri ve Zorlukları:

9. Türkiye'ye (Almanya'ya) göç süreciniz nasıl gerçekleşti?

10. Türkiye'ye (Almanya'ya) göçünüz gerçekleştikten sonra karşılaştığınız ilk sorun neydi?

11. Türkiye'ye (Almanya'ya) gelmeden önce ülkenizde ne tür zorluklar yaşıyordunuz?

12. Türkiye'ye (Almanya'ya) geldikten sonra göçmen sıfatıyla yaşamının temel problemleri neler oldu?

13. Rutin bir gününüzde daha çok hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?

Kültürel Uyum:

14. Türkiye (Almanya) ana kültürüne benzeyen kültürel özellikleriniz nelerdir?

15. Türkiye (Almanya) ana kültürüne benzemeyen özellikleriniz nelerdir?

16. Ailenizin sahip olduğu değerler zaman içinde değişmekte midir? Neler değişmektedir?

17. Kendinizi bir göçmen olarak yaşadığınız ülkenin kültürüne aidiyetlik hissedilen bir göçmen birey olarak mı tanımlıyorsunuz ya da yaşadığınız ülkenin kültürüne uyum sağlayamamış bir yabancı olarak mı?

18. Eğer kendinizi yaşadığınız ülkede hala bir yabancı gibi hissediyorsanız buradaki yaşam kültürünün hangi boyutları sizi aidiyetlik duygusundan alıkoyuyor? Bir göçmen olarak sosyal, ekonomik, ailesel vs. bu ülkede en zorlandığınız konular nelerdir?

19. Göçmenler bu ülkede ne tür ayrımcılığa uğruyorlar?

Dil:

20. Almanca/Türkçeyi hangi düzeyde konuşup anlayabiliyorsunuz? Yabancı dille ilgili sorunuz varsa, bunun sizin özgüveninize ve toplumsal hayatınızın uyum sürecine yaptığı olumsuz etkilerini açıklayabilir misiniz?

21. Siz ve aile üyeleriniz evde hangi dili, sokakta hangi dili konuşuyorsunuz?

Yalnızlık, Güven ve Mutluluk:

22. Bu ülkede kendinizi yalnız hissettiğiniz zamanlar oluyor mu? Oluyorsa niçin?

23. Bu yalnızlık duygusunu karşılaştırsak Suriye’de mi/Türkiye’de mi (Almanya’da mı/Türkiye’de mi) daha fazla yalnızlık hissediyorsunuz?

24. Başka bir ülkede işçi bir göçmen olarak çalıştığınız için kendinizi mutlu ve şanslı hissediyor musunuz?

25. Kendinizi Türkiye’de (Almanya’da) ne derece güvende hissediyorsunuz?

Dönüş Planları:

26. Türkiye’ye (Suriye’ye) dönmeyi düşünüyor musunuz? Ne zaman? Neden?

27. Göçmenler yaşadıkları ülkenin hayat şartlarından şikayetçi oldukları halde ülkelerine neden kesin dönüş yapmıyorlar? Sizce bunun sebebi nedir?

28. Yurtdışına çıktığımız güne geri dönecek olursak – bu ülkede yaşadıklarımızı göz önüne alarak- tekrar yurt dışına çıkar mıydınız? Niçin?

29. Yaşam mücadelesi için sizin bu ülkede ödediğiniz bedelleri ödemek şartıyla ailenizden herhangi birini bu ülkeye getirmek ister miydiniz?

2.4. VERİLERİN ANALİZİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Katılımcılara toplam 29 adet soru sorulmuştur. Bu soruların 8 tanesi göçmenlerin demografik bilgileri için, 5 tanesi göçmenlerin, göç sebepleri ve zorluklarını anlamak için, 6 tanesi kültürel uyum süreçleri anlamak için, 2 tanesi dil seviyelerini tespit etmek için, 4 tanesi yalnızlık, mutluluk ve güven duygularını anlamak için ve son olarak da geri kalan 4 soru da memleketlerine dönüş planlarının olup olmadığını öğrenmek için oluşturulmuştur.

Her bir katılımcıdan elde edilen cevaplar form üzerine yazılmıştır ve veri analiz tekniğine uygun olması için araştırma içerisinde sırası ile yer alan bu sorular her bir farklı katılımcıların cevaplarını gösterecek şekilde yansıtılmıştır. Açıklamak gerekirse 29 sorunun her biri için 14 farklı katılımcı tarafından verilen cevaplar araştırmanın “Bulgular” bölümünde paylaşılmıştır. Her bir soruya verilen cevaptan sonra da cevaplar yorumlanmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Araştırmaya katılmayı kabul eden 2 farklı ülkeden toplam 14 göçmene 29 tane soru yöneltilmiştir. Bu sorular tek tek bölümler halinde aşağıda açıklandıktan sonra genel bir değerlendirme yapılacaktır. Katılımcılara isim ve soy isimleri sorulmuştur. Fakat çalışmada katılımcıları ayırt etmek adına, katılımcıların isim ve soy isimlerinin yalnızca baş harflerine, yaşlarına ve cinsiyetlerine yer verilmiştir.

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER

3.1. DEMOGRAFİK SORULAR

“Araştırmacı: Adınız nedir? Nerelisiniz? Doğum tarihiniz, medeni ve eğitim durumunuz nedir?”

+Katılımcı-1: “Adım E.A. Suriyeliyim. 2004 yılında doğdum. Medeni durumum bekar ve maalesef hiç okula gitmedim.”

+Katılımcı-2: “Adım A.B. Suriyeliyim ama köken olarak Türkmenim. Ekim 1979 doğumluyum. Evliyim ve ilkokul mezunuyum.

+Katılımcı-3: “C.A. Suriyeli bir Türkmenim. 14.09.1996 doğumluyum. Bekarım. Lisans, Mekatronik Mühendisliği mezunuyum.”

+Katılımcı-4: “İsmim M.K. Suriyeliyim. 2002 yılında doğdum. Bekarım ve şu an Çukurova Üniversitesi’nde lisans öğrencisiyim.”

+Katılımcı-5: “Ben A.E. Suriyeliyim. 01.01.1996 doğumluyum. Bekarım. Şu an lisans öğrencisiyim.”

+Katılımcı-6: “Adım H.K. Suriyeliyim. 01.05.2001’de doğdum. Bekarım ve şu an bir üniversitede okuyorum.”

+Katılımcı-7: “Ben H.S. Suriyeliyim. 2002 yılında doğdum. Bekarım ve şu an Endüstri Mühendisliği 4. Sınıf öğrencisiyim.”

Bu sorular ile Suriye’den Türkiye’ye göç etmiş 4 kadın, 3 erkek toplam 7 katılımcının demografik bilgilerine ulaşılması hedeflenmiştir.

Katılımcılardan sadece 2 numaralı katılımcı evli, geriye kalan 6 katılımcı ise bekardır.

2 ve 3 numaralı katılımcılar Suriye’de yaşamış köken olarak Türkmen kişilerdir. Geriye kalan katılımcılar da Suriyelidir.

Katılımcıların 4’ü 2000 yılı sonrası, 3’ü 2000 yılı öncesi doğmuştur.

1 numaralı katılımcı hiç okula gitmemişken, 2 numaralı katılımcı ilkokul mezunu, 3 numaralı katılımcı ise lisans mezunudur. 4,5,6 ve 7 numaralı katılımcılar üniversite öğrencisidir.

“Araştırmacı: Ülkenizden hangi yılda, neden göç ettiniz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “2014 yılında savaş nedeniyle göç ettik. Savaşla beraber ortaya çıkan ekonomik ve sosyal sıkıntılar daha da arttı ve ülkeden göç etmek zorunda kaldık.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “2012 yılında, savaş nedeniyle göç ettim.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “2014 yılında, Türkiye’de eğitimime devam etmek için göç ettim.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Savaştan dolayı 2019’da göç ettim.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “2014 yılında savaş nedeniyle göç ettik.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “2013 yılında savaş nedeniyle geldik. Savaş olmasa gelme gibi bir düşüncemiz yoktu açıkçası.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “2011 yılında savaş nedeniyle, Türkiye’ye güvenli bir yaşam için geldik.”

Bu sorular ile katılımcıların ülkelerinden hangi yılda, hangi sebeple göç ettiklerinin anlaşılması hedeflenmiştir.

1, 3 ve 5 numaralı katılımcılar Suriye’den Türkiye’ye 2014 yılında göç etmişlerdir. 1 ve 5 numaralı katılımcılar ülkelerini savaş nedeniyle terk ederken; 3 numaralı katılımcı Türkiye’ye eğitim görmek sebebiyle göç etmiştir.

2 numaralı katılımcı; 2012 yılında, 4 numaralı katılımcı; 2019 yılında, 6 numaralı katılımcı; 2013 yılında ve 7 numaralı katılımcı; 2011 yılında aynı sebeplerden yani ülkelerinde çıkan savaş nedeniyle göç etmişlerdir.

Katılımcıların birçoğundan alınan cevaplara göre, göçmenlerin ülkelerinden göç etmelerinin temel sebebi olarak, Suriye’de sürmekte olan savaş gösterilebilir. 3 numaralı katılımcıdan alınan cevaba göre ise göç sebebi tamamen eğitim içindir.

“Araştırmacı: Şu an ne iş yapıyorsunuz? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? Aylık gelirin ne kadar?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Bir fabrikada işçi olarak çalışıyorum. Aylık gelirim 4.000 TL kadar.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Bir fabrikada işçiyim ve asgari ücret alıyorum. Yani 5.500 TL.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Bir şirkette bilgi işlem sorumlusu olarak çalışıyorum. Aylık gelirim belirtmek istemiyorum.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Şu an öğrenciyim. Babamdan harçlık alıyorum. Aylık 800 TL alıyorum. Babamın bir marketi var. Marketin aylık geliri ortalama 40.000 TL.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Tasarım işi ile uğraşıyorum. Hem okuyorum hem çalışıyorum. Geçimimi öyle sağlıyorum. Aylık gelirimse 2.000-2.500 TL arası.

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Yarı zamanlı bir ofiste yabancı öğrenciler adına üniversite ya da burs başvuruları yapıyorum. Aylık gelirim de 3.000 TL.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Öğrenciyim. Ailemle yaşıyorum, geçimimi onlar sayesinde sağlıyorum. Şu an çalışmıyorum. Aylık elime geçen para 8.000 TL.”

1 ve 2 numaralı katılımcı bir fabrikada işçi olarak çalışmaktadır. 2. katılımcı asgari ücret yani 5.500 TL kadar bir aylık ücret alırken 1. katılımcı asgari ücretin altında aylık gelir elde etmektedir.

3 numaralı katılımcı eğitim için geldiği Türkiye’de lisansını bitirmiş ve yine Türkiye’de bir şirkette bilgi işlem sorumlusu olarak çalışmaya başlamıştır. Aylık gelirini belirtmek istememiştir.

5 ve 6 numaralı katılımcılar hem üniversite okuyup hem de yarı zamanlı bir işte çalışmaktadırlar. 5 numaralı katılımcı, tasarım işi ile uğraşıp, aylık 2.000-2.500 TL arası bir aylık gelir elde ederken, 6 numaralı katılımcı ise bir ofiste yabancı öğrenciler adına üniversite veya burs başvurusu yaparak, aylık 3.000 TL kazanmaktadır.

4 ve 7 numaralı katılımcılar üniversite öğrencisi olup, ebeveynlerinden aldıkları harçlıkla geçimlerini sağlamaktadırlar.

Katılımcılara ne iş yaptıkları ve aylık gelirleri de sorulduktan sonra demografik soruların sonuna gelinmiştir.

3.2. GÖÇ SEBEPLERİ VE ZORLUKLAR

“Araştırmacı: Türkiye’ye göç süreciniz nasıl gerçekleşti?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Türkiye’ye kaçak yollarla giriş yaptık.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Savaş olmadan önce geldiğim için yasal sınır kapısından geçtim.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Türkiye’de yaşayan yakınlarımız ile fikir alışverişi sonucunda eğitimim için gelme kararına vardım.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Aslında Türk vatandaşı olarak sınırdan geçtik. Türk pasaportuyla. 2017’de Türk vatandaşı olduk ama Suriye’de kalmıştık. Babam mühendis olduğu için Türk vatandaşlığı aldı ve bizim de vatandaşlık almamızı sağladı. 2019’da şehrimiz fethedildi ve şehrimizden çıkmak zorunda kaldık. Aslında babamın ailesi Türkiye’deydi. 2014 yılında göç etmişlerdi. Babam sık sık Türkiye’ye gelip gidiyordu. Babam mühendis olduğu için diplomasını istediler ve ona göre Türk vatandaşlığı aldı.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Biraz karışıktı. Ben vizesiz olarak sınavdan geçtim ama ailem kaçak olarak geldi.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Zor gerçekleşti açıkçası. Kaçak yollarla göç ettik. Ayrıca dil bilmiyorduk.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “İlk olarak Lübnan’a göç ettik ve orada 2 yıl kaldık. Daha sonra Türkiye’ye geldik.”

1, 5 ve 6 numaralı katılımcılardan, Suriye’den Türkiye’ye kaçak yollarla girdikleri cevabı alınmıştır.

3 numaralı katılımcı Türkiye’deki yakınlarının tavsiyesiyle öğrenci olarak gelmiştir.

2 ve 4 numaralı katılımcılar öncesinde Türkiye vatandaşlıkları olduğu için yasal yollarla göçlerini gerçekleştirmişlerdir.

Son olarak 7 numaralı katılımcı da savaş sebebiyle ilk önce Lübnan'a göç etmiş, daha sonra Lübnan'dan Türkiye'ye göç etmiştir.

Kaçak yollarla göçü gerçekleştiren katılımcılar zor bir göç süreci geçirirken, yasal yollarla göç eden katılımcıların ise göç sürecinin daha rahat gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

“Araştırmacı: Türkiye'ye göçünüz gerçekleştikten sonra karşılaştığınız ilk sorun neydi?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Karşılaştığım ilk sorun ırkçılık ile ilgili oldu.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “İşsizlik, evsizlik karşılaştığım ilk sorundu. Daha sonra devlet himayesine girdik. Kampta kaldık.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Kısmen yabancı olma hissiyatı. Sosyal hayata adaptasyon süreci.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “İlk sorun tabii ki herkes gibi dildi. Dil çok zordu. Yavaş yavaş hallettik. Suriye'de fiyatlar Türkiye'ye göre düşüktü. Burada her şey çok pahalı.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “İlk karşılaştığımız sorun dildi. En fazla zorlandığımız konulardan biri olabilir.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “İlk sorun kesinlikle dil bilmemek oldu. Daha önce hiç konuşmadığımız ve duymadığımız bir dille konuşan bir halkla karşılaştığımız için en büyük sorun dildi.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Dil zorluğu ve önyargı. Pek sorun yaşamıyoruz aslında. Belki bizim hakkımızda yayınlanan yanlış haberler ve bilgiler insanlara önyargı oluşturabiliyor.”

4, 5, 6 ve 7 numaralı katılımcılardan alınan cevaplara göre katılımcıların Türkiye’ye göç ettikten sonra karşılaştıkları ortak ve ilk sorun dil bilmemek yönünde olmuştur.

1 ve 7 numaralı katılımcıların cevapları birbirinden farklı olsa da göçten sonra karşılaştıkları ilk sorun ırkçılık ve önyargı üzerine olduğu için cevapları belli bir yerde örtüşmektedir.

2 numaralı katılımcı göçten sonra karşılaştığı ilk sorunu iş ve ev bulamamak yönünde cevaplamıştır.

Son olarak da eğitim için Türkiye’ye göç eden 3 numaralı katılımcı da yaşadığı ilk sorunu ülkeye yabancı hissetmek olarak belirtmiştir.

Sonuç olarak; Suriye’den Türkiye’ye göç eden katılımcıların yarısından çoğu göçten sonra karşılaştığı ilk sorunu dil bilmemek yönünde cevaplamıştır.

“Araştırmacı: Türkiye’ye gelmeden önce ülkenizde ne tür zorluklar yaşıyordunuz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “İşsizlik sorunu vardı ailemin. En çok bu konuda sıkıntı yaşadık.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Hiçbir sıkıntı yaşamıyorduk.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Kişisel düşünecek olursak Türkmen olarak tabii ki çok zorluklar vardı. Onun haricinde eğitim düzeyi düşük olan bir ülke olması yeterince kötü bir sebep sayılabilir. Yaşam kalitesi olarak zorlayıcı olabiliyordu.”

+**Katılımcı-4:** [M.K.; K/20] “Her şey zordu. Yaşamak için gerekli olan hiçbir şey yoktu. Elektriği ve suyu çok zor buluyorduk. Bulsak bile çok pahalıydı. Okullarda öğretmen sayısında eksiklik vardı. Hastanelerde yeterli doktor yoktu. Çünkü hepsi göç etmişti.”

+**Katılımcı-5:** [A.E.; E/26] “Ülkemiz savaş sürecinde olduğu için bombalarla saldırılar vardı. Elektrik ve su yoktu. Yaşam şartları çok zordu. Yemek bulması çok zordu.”

+**Katılımcı-6:** [H.K.; K/21] “Ülkemden çıktığımda küçüktüm. O yüzden çok bilmiyorum.”

+**Katılımcı-7:** [H.S.; K/20] “Eğitim zorlukları, sağlık kurumlarının kötüleşmesi ve ilaçların olmaması, fiyatların yükselişi, güvende olmamak, hırsızlık, çocuk kaçırma, bölgelerde gerçekleşen bomba patlamaları, kimyasal bombalar.”

2 numaralı katılımcı savaş öncesi göç etmeden önce ülkesinde hiçbir sorun yaşamamışken; 6 numaralı katılımcı, ülkesinden küçük yaşta ayrıldığı için yaşanan zorlukları hatırlamamaktadır.

1, 3, 4, 5 ve 6 numaralı katılımcıların cevapları birbirinden farklı olsa da ülkelerinden göç etmeden önce yaşadıkları sorunlar benzerdir. Savaştan dolayı yaşanan işsizlik, eğitim zorlukları, sağlık kurumlarının kötüleşmesi ve doktorların birçoğunun göç etmiş olması, elektrik, su ve yiyeceğe ulaşmanın zorlaşması gibi temel sebeplerden ötürü sorunlar yaşamışlardır.

“Araştırmacı: Türkiye’ye geldikten sonra göçmen sıfatıyla yaşamının temel problemleri neler oldu?”

+**Katılımcı-1:** [E.A.; K/18] “Genel olarak ırkçılığa maruz kaldım. Özellikle geldiğimiz ilk zamanlar dil problemimiz olduğu için bize çok iyi gözle bakmıyorlar ve ev vermek istemiyorlardı.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Göçmen olduğumuz için iş ve ev bulamadık.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Göçmen sıfatıyla ilgili bir sorun yaşamadım. Çünkü öğrenci olarak geldim ama günlük rutinin değişkenliği, üniversitenin eğitim ve öğretim şekli daha öncesinde gördüğüm eğitimden farklı mantıkla ilerlediğinden adaptasyonu zor olmuştu.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Okullarda uyumlu olmak problem oluyordu. İlk geldiğimizde kardeşlerim okulda çok sorun yaşadılar, bunu çok iyi hatırlıyorum. İnsanlar Suriyeli olduğumuz için zaten farklı gözle bakıyorlardı. Bir de kuralları bilmekte çok sorun yaşadık. En çok dil ve iletişim kurmada sıkıntı yaşadık. Türkçe bilmediğimiz için kardeşlerim okulda da hep yalnızlardı. Tabi biz de dil bilmediğimiz için yardımcı olamadık. Bir de Suriye’ye göre dersler farklıydı.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “İş bulmak, yuvamızı tekrardan sıfırdan kurmak, dil bilmemek, insanların tepkisi, Türkiye’ye neden geldiler neden ülkelerini bırakıp geldiler gibi tepkiler. Eğitim süreçlerimize tekrardan sıfırdan başlamak gibi şeyler.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “İrkçılık. Çok zor günler geçirdik. Hiç kolay değildi ve hala durumumuzu anlamayan insanlar var. Ülkenizi neden savunmadınız, neden kaçtınız, ülkenizi bırakıp neden geldiniz gibi sorularla karşılaşıyoruz.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Bize karşı en çok önyargı gördük. Hepimizin kötü olduğunu düşünüyorlar.”

3 numaralı katılımcı eğitim için geldiğinden göçmen sıfatıyla hiçbir zorluk yaşamamışken, sadece kendi ülkesiyle göç ettiği ülkenin eğitim farklılıkları sebebiyle adaptasyon sorunu yaşadığını anlatmıştır.

Geriye kalan katılımcıların cevapları farklı olsa da göçmenlik sıfatıyla yaşadıkları sıkıntının temel sebebinin ırkçılık ve önyargı kaynaklı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Araştirmacı: Rutin bir gününüzde daha çok hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Türkiye’de dil öğrendikten sonra düzenimiz de oturmaya başladı. Gün içinde çok fazla sorun yaşamıyorum artık ama ara sıra Suriyeli olduğum için ayrımcılığa maruz kalıyorum.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Psikolojik sorunlar yaşıyoruz. Kendi memleketimi bırakıp geldiğim için yabancılık hissediyorum. Sosyal olarak uyum sağlayamama gibi.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Sosyal olarak insanlarla iletişim kuramamak ve adaptasyon sağlayamamak en büyük sorunlar.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Yine dediğim gibi dil en büyük sorundu. Bir alışveriş yapmak için veya bir marketten bir şey almak istediğimde Türkçe bilmediğim için sorun yaşıyordum. İnsanlarla iletişim kurmakta güçlük çekiyordum.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Çok fazla sorun yaşamadık. Bazılarımız belki uyum sağlamakla çok fazla çaba gösterdiler. Tabii ki dil bilmediklerinde daha zor oluyor.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “İrkçilik. Her gün yaşamıyoruz ama ayda 5-6 kere ırkçılığa maruz kalıyoruz ama alıştık.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Dediğim gibi insanlar bize hep önyargılılar. Sokakta dolaşırken insanların hep neden ülkenizi terk ettiniz, neden savaşmadınız, ne zaman döneceksiniz gibi önyargı içeren söylemlerine maruz kalıyoruz.”

Tüm katılımcıların cevapları dil bilmemekten ötürü günlük işlerde zorluk, gün içinde yaşanan ayrımcılık ve nefret söylemleri ve yeni bir ülkeye uyum sağlamakta güçlük üzerine olmuştur.

3.3. KÜLTÜREL UYUM

“Araştırmacı: Türkiye ana kültürüne benzeyen kültürel özellikleriniz nelerdir?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Türkiye ile Suriye arasında benzemeyen çok bir özellik yok. Çoğu kültürel özelliklerimiz uyuşuyor. Örneğin; yemeklerimiz benziyor ve dinimiz aynı.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Evet var. Ben Türkmen olduğum için biliyorum kültürlerimiz aynı. Farklılık yok.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Düğünler, örf ve adetleri benzer denebilir.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Aslında Türkiye ve Suriye çok yakın olduğu için ve Osmanlı Devleti zamanında aynı ülke olduğu için çok az değişiklik var. Mesela yemeklerimiz, yaşantı biçimimiz ve dinimiz olarak çok benziyoruz.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Pek fazla fark yok. Yemekler hemen hemen aynı. Giyim tarzı, yaşam tarzı gibi. Adetlerimiz ve örflerimiz benziyor.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Bizim kültürümüz Türk kültürüne yakın. Yemekleri, düğünleri gibi kültürel özellikler oldukça benzer ama tamamen aynı değil. Türkiye’de düğünleri erkek ve kadın beraber yapıyor. Ama bizim ülkede düğünler kadın ve erkek ayrı yapılır. Türkiye’de kına gecesi var ama bizde çok eskiden vardı. Artık fazla görmüyoruz.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Kapalı çarşılar, mutfak (özellikle tatlılar), tarihi dokular, misafirperverlik ve düğünler.”

Katılımcıların büyük çoğunluğu Türkiye ve Suriye ana kültürleri arasında çok fark olmadığını söylemişlerdir. Katılımcıların yarısından çoğu yemek kültürlerini benzer bulurken diğer kısmı da örf ve adetlerin, ayrıca düğünlerin de benzer olduğunu belirtmiştir.

“Araştırmacı: Türkiye ana kültürüne benzemeyen özellikleriniz nelerdir?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Genellikle mimari yapılarımız ve insanların giyim özellikleri hiç benzemiyor.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Benzemeyen özelliğimiz yok.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Yemek kültürü farklı.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Bence en çok ailede çocuk sayısı olarak benzemiyoruz. Suriye’de bir ailenin çocuk sayısı buraya göre daha fazla. Eğer bunun kültürle bir alakası varsa başka bir örnekte bizimkiler aile içinde biraz daha baskıcı olabiliyor. Sizde daha esnek gördüğüm kadarıyla.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Pek fazla benzemeyen özellikler yok. Türkiye’de aile kavramı biraz zayıflamış gibi gözlemliyorum.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Farklı olarak kadınlar daha çok çalışıyor Türkiye’de. Kadınların iş yerlerinde, okullarda, üniversitelerde çok yeri var. Ama Suriye’de böyle bir şey yoktu. Bir de dediğim gibi düğünler de biraz farklılık var.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “10 yıldır Türkiye’de olduğum için aklıma bir şey gelmedi.”

1 numaralı katılımcı mimari yapıları ve insanların giyim kuşamlarını farklı kültürel özellikler olarak görürken; 2 numaralı katılımcının kökeni Türkmen olduğu için benzemeyen bir kültürel özelliklerinin olmadığını vurgulamıştır. Ayrıca 5 numaralı

katılımcı da kültürel özellikler konusunda benzemeyen fazla bir özellik göremediğini dile getirirken sadece Türkiye’de aile kavramının zayıflamış olduğunu dile getirmiştir.

3 numaralı katılımcı yemek kültürlerini farklı bulurken; 4 numaralı katılımcı ailede çocuk sayısının Suriye’de Türkiye’ye göre daha fazla olduğunu söylemiştir.

6 numaralı katılımcı Türkiye’de kadınların iş ve okul hayatında yerinin geniş olduğunu vurgularken, Suriye’de az olduğunu dile getirmiştir.

“Araştırmacı: Ailenizin sahip olduğu değerler zaman içinde değişmekte midir? Neler değişmektedir?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Evet çok şey değişti. Değerlerimizden ziyade babamın kişiliği çok değişti. Türkiye’ye uyum sürecinde olumsuz şeylere maruz kaldı ve kötü şeyler yapmaya başladı.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Mesela çocuklarım Suriye’de okula giderken Arapça okuyorlardı. Burada Türkçe okuyorlar.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Kültürler çok uzak olmadığı için gözle görülür bir değişim olmadı açıkçası.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Hayır, belli bir değişim olmadı.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Tabii ki zamanla değişiklik olabilir. Ama bizde pek bir değişiklik olmadı.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Evet. Değişiklik oldu. Ben de anladım, ailem de anladı bunu. Kadınların hep bir şeyleri yapması lazım ki ülke gelişsin.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Adaptasyon sağlayabilme konusunda güçleri arttı ama çok bir şey de değişmedi bizim için.”

Katılımcıların yarısından fazlası ailecek sahip olduğu değerlerin zaman içinde fazla bir değişime uğramadığını dile getirmiştir. 6 numaralı katılımcı bir önceki soruya verdiği cevaba benzer olarak Türkiye’de kadınların iş hayatında aktif rol oynadığını gördükten sonra bu konuda fikirlerinin değiştiğini anlatmıştır.

“Araştırmacı: Kendinizi bir göçmen olarak yaşadığınız ülkenin kültürüne aidiyetlik hissedilen bir göçmen birey olarak mı tanımlıyorsunuz ya da yaşadığınız ülkenin kültürüne uyum sağlayamamış bir yabancı olarak mı?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Kendimi Türkiye’nin kültürüne uyum sağlayamamış bir yabancı gibi hissediyorum genellikle. Alışma sürecim devam ediyor.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Uyum sağladım. Yaklaşık 10 yıldır buradayım. Yabancılık çekmiyorum.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Yaşadığım ülkenin kültürüne saygı duyan ve uyum sağlayan bir birey.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Bir göçmen olarak yaşadığım ülkenin kültürüne aidiyetlik hissediyorum.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Kendimi uyum sağlayan bir göçmen olarak görüyorum.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Ben Türkiye’ye geldiğimde çok şey öğrendim. Aslında ben Türkiye’de büyüdüm sayılır. Türkiye’yi çok severim. Gelişmesi için elimden ne gelirse yaparım. Kendimi buraya yabancı bir göçmen olarak görmüyorum. Kültürüne uyum sağlamış bir birey olarak hissediyorum ama tabii ki arada ırkçılığa maruz kalıyoruz fakat artık kafama takmıyorum.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Uyum sağlayabildim çünkü arada büyük kültür farklılığı yok.”

Verilen cevaplara göre 1 numaralı katılımcı dışında, tüm katılımcıların bir göçmen olarak ülkeye uyum sağladıkları sonucuna varılmıştır.

“Araştırmacı: Eğer kendinizi yaşadığınız ülkede hala bir yabancı gibi hissediyorsanız buradaki yaşam kültürünün hangi konuları sizi aidiyetlik duygusundan alıkoyuyor? Bir göçmen olarak sosyal, ekonomik, ailesel vs. bu ülkede en zorlandığınız konular nelerdir?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Bu soruya da ayrımcılık olarak cevap vereceğim. Bize en çok yöneltilen soru neden ülkemize geri dönüp savaştığımız ile ilgili oluyor. Bu da benim bu ülkeye ait hissetmemin önüne geçiyor.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Yaşam şartları. Ekonomik olarak sıkıntı yaşıyoruz çünkü her şey çok pahalı.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Ailesel konular olabilir çünkü bu yola adım attığımda yalnız olmak zorundaydım. Yani bir anda aitlik hissi kaybolmuş birine dönüşebilirsiniz ve yalnız mücadele vermek zorundasınız.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Sosyal ve ekonomik konularda zorlandım. Mesela arkadaşlık kurmaktan korkuyorum ya da gruplara girmekten korkuyorum. Aslında çok istiyorum ama kendime diyorum ki ya konuşamazsam ya da kendimi ifade edemezsem ve karşı taraf beni yanlış anlarsa diye korkuyorum.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Eğer kendimi yabancı hissediyorsam ki öyle değil. Bir göçmen olarak en fazla sosyal ve ekonomik olarak sıkıntılar yaşayabiliriz. Ekonomik olarak iş bulmak zor ki bu Türk vatandaşları için bile zor.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Yabancı olarak hissetmiyorum.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Sadece önyargılara karşı çıkabilmekte ve insanların bize karşı önyargılarını kırmakta zorlanıyorum.”

Çoğu katılımcı göç ettikleri ülkeye yabancı gibi hissetmezken ortak sıkıntılar olarak ayrımcılık, sosyal ve ekonomik sıkıntıları örnek vermişlerdir.

“Araştırmacı: Göçmenler bu ülkede ne tür ayrımcılığa uğruyorlar?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Bu soruyu yaşadığım bir olayla cevap vereyim. Markette stant görevliydim. Bir kadına ürünü anlatırken bana nereli olduğumu sordu. Ben de Suriyeliyim dedim. O zaman bana hiç satma, hem bizim ülkemize geliyorsunuz hem de bize bir şeyler satıyorsunuz dedi ve gitti. Çok üzülmüştüm. Gün içinde böyle şeyler yaşayabiliyoruz.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Örnek olarak ülkenizde savaş var neden buraya geldiniz gidin savaşın, neden savaşı bırakıp kaçıp buraya geldiniz diye çok şey söylüyorlar bize. Zaten orada yaşayabilseydik gelmezdik. Mecburiyetten geldik.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Önyargı karşılaştığım en büyük ayrımcılıktır veya herhangi bir ortamda göçmen olarak kendimi tanıttığımda farklı bir zihniyetle yaklaşılması hoşuma gitmeyen bir davranıştır. En büyük ihtiyacımız hoşgörü, en büyük düşmanımız önyargıdır.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “İrk ayrımcılığı var ama o da az derecede. Sosyal medyada abartıyorlar bence.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “En fazla ırk ayrımcılığına uğramışlardır diye düşünüyorum.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “En çok savaştan kaçtığımız için siz kaçaksınız, korkaksınız, ülkenizi neden bırakıp geldiniz, neden savaşmadınız gibi sorularla çok karşılaşıyoruz. Bir de ne zaman döneceksiniz, artık dönmeyecek misiniz, ülkemizi işgal

ettiniz gibi şeyler söylüyorlar. Sanki onların işlerini ellerinden almışız gibi davranıyorlar.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Bilgisine ve ahlakına bakmaksızın göçmenler uyruğuna göre değerlendiriliyor.”

Katılımcıların çoğu bu soruya ayrımcılık olarak ortak bir cevap vermişlerdir.

3.4. DİL

“Araştırmacı: Türkçeyi hangi düzeyde konuşup anlayabiliyorsunuz? Yabancı dille ilgili sorunuz varsa, bunun sizin özgüveninize ve toplumsal hayatınızın uyum sürecine yaptığı olumsuz etkilerini açıklayabilir misiniz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Türkiye’ye ilk geldiğim zamanlar çok fazla Türk arkadaşım olmuştu. Onlar sayesinde Türkçeyi daha kolay öğrendim. Şu an Türkçeyi iyi derecede konuşuyor ve anlayabiliyorum.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Dil ile ilgili hiçbir sorunum yok. Çünkü anadilim Türkçe. Sadece yazma ve okumada sıkıntı çekiyorum. Çünkü okuma ve yazma bilmiyorum.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Dil olarak çok zorluk yaşadığım söylenemez çünkü Türkiye’ye gelemeden önce Türkçeyi anlayabiliyordum ama konuşmam orta düzeydi. Bunun haricinde sık kullanmadığım kavramlarda halen zorluk yaşayabiliyorum.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Türkçeyi çok iyi anlayabiliyorum. Zamanla konuşmamı da çok iyi bir dereceye getireceğime eminim.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Türkçeyi ileri seviye değil de onun biraz altında konuşup anlayabiliyorum. Türkçe bilmiyor olsam bir sürü olumsuz etkileri olurdu. Örnek vermek gerekirse iş bulmak zor olur, insanlarla anlaşmak zor olurdu.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Türkçe konuşurken biraz zorlanabiliyorum. Evde hep Arapça konuşuyoruz maalesef. Anlama düzeyim oldukça iyi. Hatta iki Karadenizli insan birbiriyle konuşurlarken onları bile anlamıştım. Ama üniversitede bazen zorlanıyorum. Bilmediğim kelimeler çıkıyor.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Türkçeyi çok iyi düzeyde konuşabilirim. Bununla ilgili sorun yaşamadım.”

Katılımcıların büyük çoğunluğu Türkçeyi iyi derece anladıklarını ve konuştuklarını söylemişlerdir.

“Araştırmacı: Siz ve aile üyeleriniz evde hangi dili, sokakta hangi dili konuşuyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Evde Arapça, sokakta Türkçe konuşuyoruz.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Evde de sokakta da Türkçe konuşuyoruz.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Evde ve sokakta Türkçe konuşuluyor.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Hem sokakta hem de evde kendi dilimizi yani Arapçayı konuşuyoruz. Sokakta insanlarla Türkçe konuşuyoruz.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Evde ailecek Arapça konuşuruz. Hatay’da olduğumuz için, Hatay’ın çoğu da Arap olduğu için ailem Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymuyorlar. Hatay’da yaşamak dil öğrenmek için olumsuz bir etken tabi ki.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Evde Arapça, sokakta yanımdakine göre konuşurum. Türk ise Türkçe, Arap ise Arapça konuşurum.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Arapça.”

Katılımcılardan 2 ve 3 numaralı göçmenler asıl olarak Türkmen oldukları için evde ve sokakta Türkçe konuştuklarını söylemişlerdir.

1, 4 ve 6 numaralı katılımcılar evde Arapça, sokakta Türkçe konuşmayı tercihe ederlerken; 7 numaralı katılımcı evde de sokakta da Arapça konuşmayı sürdürdüklerini dile getirmiştir.

3.5. YALNIZLIK, GÜVEN VE MUTLULUK

“Araştırmacı: Bu ülkede kendinizi yalnız hissettiğiniz zamanlar oluyor mu? Oluyorsa niçin?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Türkiye’de kendimi yalnız hissetmiyorum da bazen ailemin içinde yani evde kendimi yalnız hissediyorum. Tamamen ailemle ilgili bir durum.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Sadece psikolojik olarak yalnız hissediyoruz. Göçmen olduğumuzu vurguladıkları zaman özellikle.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Yalnız hissettiğim zamanlardan biri üniversiteye başladığım şehir Sivas’a taşınma süreciydi. Tanımadığım bir şehirde, yalnız hareket edip bir yaşam kurma telaşı olmuştu bende.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Evet çok hissettim. Eski hayatımı, arkadaşlarımı özlediğim için hissettim ve böyle aniden bambaşka bir hayata girdiğim için hissettim. Buradaki insanlar beni kabul edecek mi etmeyecek mi diye çok düşündüm.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “İlk geldiğim de bayağı yalnızlık çektim. Tabi ki ailem benimle gelmediği için Türkiye’ye baya yalnızlık çektim.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “İlk geldiğimde biraz yalnızlık hissettim. Ama sonra dil öğrendim. Arkadaşlarım oldu ve alıştım. Şu an çok iyiyim. Üniversiteye gidiyorum ve arkadaşlarım var. İki yıl geçtikten sonra dil öğrenmeye başladım. Yalnızken dizi izliyordum ve dili dizilerle öğrenmeye çalışıyordum. Suriye’den ilk çıktığımızda babam

İsveç'e göç etti. Babam hep yanımda olduğu için daha zor oldu. Yedi yıl sonra babamızla tekrar kavuştuk. Şu an mutluyuz.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Oluyor. En çok yeni bir iş ortamına girdiğim zaman yalnız hissediyorum.”

2 ve 7 numaralı katılımcılar kendilerini Türkiye’de yalnız hissettiklerini dile getirirken; 3, 4 ve 6 numaralı katılımcılar sadece bir dönem yalnız hissetlerini söylemişlerdir. Yalnızca 1 numaralı katılımcı göçme olduğu ülkede yalnız hissetmiyorken aile içinde yalnız hissettiğini ifade etmiştir.

“Araştırmacı: Bu yalnızlık duygusunu karşılaştırsak Suriye’de mi/Türkiye’de mi daha fazla yalnızlık hissediyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Türkiye’de daha çok.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Tabii ki Türkiye’de daha fazla yalnızlık hissediyoruz. Bir insan toprağını bırakıp gelmiş sonuçta buraya. Ailenin yarısı burada yarısı da Suriye’de. Doğal olarak yalnızlık hissediyoruz.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Tabii ki Türkiye’ye göç ettiğim zaman ister istemez yalnızlık hissediyorsunuz ama genel olarak yalnızlık hissetmiyorum.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “İlk geldiğimde Türkiye’de daha fazla hissettim. Ama şu an buralara alıştım sanki. Kendi ülkeme geri dönersem sıkıntı yaşayacağım gibi geliyor. Çünkü burada yeni arkadaşlar yeni hayat ve hayaller kurdum.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Tabi ki Türkiye’de daha fazla yalnızlık hissettim. Ama sonra alıştım. Suriye’de ailem, arkadaşlarım orada olduğu için Türkiye’de daha fazla yalnızlık çektim.”

+**Katılımcı-6:** [H.K.; K/21] “Türkiye’ye ilk geldiğimde yalnızlık hissediyordum. Suriye’de ailem ve arkadaşlarım hep yanımda olduğu için, Türkiye’de daha fazla hissediyordum. Ama şu an yalnızlık hissetmiyorum.”

+**Katılımcı-7:** [H.S.; K/20] “Girdiğim bazı ortamlarda evet yalnız hissediyorum ama bazı ortamlar var ki onları ailem gibi hissederim. Bu duygu değişiyor.”

1 ve 2 numaralı katılımcılar Türkiye’de daha çok yalnızlık hissederken; diğer katılımcılar ilk etapta Türkiye’de yalnızlık hissettiklerini fakat zamanla bu duygunun adaptasyon sağlanmasıyla azaldığını ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Başka bir ülkede işçi bir göçmen olarak çalıştığınız için kendinizi mutlu ve şanslı hissediyor musunuz?”

+**Katılımcı-1:** [E.A.; K/18] “Biraz hissediyorum. Çünkü bizden daha kötü durumda olan insanlar da var.”

+**Katılımcı-2:** [A.G.; E/43] “Şanslı diyemeyiz. Çünkü buraya mecbur geldik. Burada ki çalışma şartları Suriye’de yoktu. Burada daha fazla çalışıyoruz.”

+**Katılımcı-3:** [C.A.; E/26] “Benim ve ailem için kesinlikle gurur verici.”

+**Katılımcı-4:** [M.K.; K/20] “Evet. Şanslıyım çünkü kendi ülkemde insanlar ölüyor. Biz de bir fırsat bulduk ve bu fırsat herkesin eline geçmez.”

+**Katılımcı-5:** [A.E.; E/26] “Bir göçmen olarak geldiğimiz için mutlu ya da şanslı hissetmiyorum kendimi aslında. Türkiye’ye zorunlu geldik çünkü. Ülkemizde savaş vardı.”

+**Katılımcı-6:** [H.K.; K/21] “Evet. Hissediyorum. Zaten çalıştığım insanlar iyi insanlar olduğu için hakkımı veriyorlar. Ama mezun olduğum zaman başka bir ülkede iş bulmaya çalışacağım çünkü diğer ülkelerde maaşlar daha yüksek ve hayat şartları daha iyi.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “İş ortamına göre değişir elbette ama bu ülkede olduğum için mutluyum.”

1, 3, 4, 6 ve 7 numaralı katılımcılar genel olarak Türkiye’de bir göçmen olarak çalıştıkları için mutlu hissederken; 2 ve 5 numaralı katılımcılar savaştan dolayı zorunlu geldikleri için mutlu olmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Kendinizi Türkiye’de ne derece güvende hissediyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Çok güvende hissediyorum. Eve rahat gidip gelebiliyorum. Bir sıkıntı yaşamıyorum.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Çok güvende hissediyorum.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Siz kendiniz ne kadar güvende hissediyorsanız biz de o kadar güvende hissediyoruz.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “10 üzerinden 8 diyebilirim.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Türkiye’de kendimi, Suriye ile karşılaştırsak tabii ki çok güvenli görüyorum. Ama genel olarak kendimizi çok güvende hissetmiyoruz çünkü göçmen olarak buradayız. Herhangi bir anlaşmazlık olursa ülkeler arasında biz sınır dışı edilirdik diye düşünüyorum.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Puanlamak gerekirse 3,5/5 derecesinde güvende hissediyorum. Haberlerde gördüğüm kadarıyla saldırı yapıyorlar. Ben birinci sınıftayken Samsun’daydık. Suriye’den şehit getirmişlerdi Samsun’a. Sonra insanlar sokağa çıkıp, Mısırlıları Suriyeli sanıp, onları dövdüler ve dükkanlarının camlarını kırdılar. Bunun gibi olaylar olunca kendimi biraz tehlikede hissettim.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Bence Türkiye güvenli bir ülke. Kesinlikle güvende hissediyorum.”

Katılımcıların genellikle hepsi Türkiye’de kendilerini yüksek derecede güvende hissettiklerini söylemişlerdir.

3.6. DÖNÜŞ PLANLARI

“Araştırmacı: Suriye’ye dönmeyi düşünüyor musunuz? Ne zaman? Neden?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Suriye’ye savaş bitince dönmeyi düşünüyorum ama temelli değil tatil için. Sonra Türkiye’ye dönerim elbette.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Dönmeyi düşünmüyorum. Zaten Türk vatandaşı oldum.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Türkiye’ye eğitime devam etme ve iyi bir geleceğe sahip olma kararı ben 14 yaşındayken planlanan bir durum olduğu için dönmeyi düşünmüyorum. Fakat akraba ve aile ziyaretleri için ziyaretler olabilir.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Bunu aslında çok düşünüyorum. Hem Türkiye’de kalmak istiyorum, beni kabul eden yediren seven ülkeye benim de katkım olmasını istiyorum hem de Suriye’ye dönmek istiyorum. Savaş bittiğinde ben de Suriye’yi tekrar tamir etmek istiyorum, insanlara yardım etmek, dışarıda ne kazandım ne öğrendim katkıda bulunmak istiyorum.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Kesinlikle düşünüyorum ama belli bir tarih veremeyiz çünkü bilemiyoruz. Tabi ki insan ne kadar iyi bir ülkede yaşasa bile vatani gibi hissetmez. İlla ki bir eksiklik hissediyorsunuz.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Hayır. Çünkü hala savaş var. Su ve elektriğin bulunmamasından ve yaşam şartlarının kötü olmasından dolayı düşünmüyorum. Suriye’de bir ayın maaşı on dolar. Hiç dönmeyi düşünmüyorum. Ama başka biri başkan olursa ve savaş biterse dönmeyi düşünürüm ama kesin değil. Çünkü artık Türkiye’de bir hayat kurdum kendime.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Suriye ne zaman güvenli, yaşanabilir ve yatırım yapılabilecek bir düzeye gelirse dönmeyi düşünürüm.”

1, 2, 3 ve 6 numaralı katılımcı Suriye’ye geri dönmeyi düşünmezken; 4, 5 ve 7 numaralı katılımcılar Suriye’deki savaş biterse ülkelerine dönmeyi düşünebileceklerini ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Göçmenler yaşadıkları ülkenin hayat şartlarından şikayetçi oldukları halde ülkelere neden kesin dönüş yapmıyorlar? Sizce bunun sebebi nedir?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Savaş ilk sebep ama genelde insanlar burada bir hayat ve bir iş kurdular. Bu yüzden dönmek istemiyorlar bence.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Çünkü orada hala devam eden bir savaş var ve kim kimle savaşıyor onu da bilmiyorum açıkçası. Burada insan çalıştığı gün ekmeğini alabiliyor. Suriye’de o da yok. İnsanlar orada aç.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Dönmek mümkün olmayabilir veya döndüğü takdirde yapmasını istemediği şeylere zorlanabilirler. Bunun dışında Türkiye’de güvende olma hissi kesin dönüş yapmamaları için diğer bir sebep olabilir.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Ülkemize kesin dönüş yapmak için hayat şartlarının düzelmesi ve barış sağlanması gerekiyor ve bunlar şu an yok. Bu şartlar yoksa herhangi bir insan orada yaşayamaz.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Suriye’ye döndüğümüz de iyi bir hayat şartları altında yaşayamayacağımızı bildiğimiz için dönmüyoruz. Türkiye’de ne kadar zor şartlar altında yaşıyor olsak bile Suriye’ye döndüğümüz zamanki zorlukların yanında hiçbir şey. Mecbur olarak kalıyoruz diğer ülkelerde.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Benim fikrim iş, aile, dost, dil hiçbir şey elde edemiyorlar ve uyum sağlayamıyorlar. Bu nedenle şikayetçi oluyorlar ama Suriye’de savaş olduğu için de dönemiyorlar.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Göçmenler genel olarak şikayetçi değil aslında. Türkiye güvenli bir ülke ve bize kapılarını açtı. Fakat çoğu insan (sadece göçmenler değil) ekonomik zorluklar yaşıyor ve bu durumda onlar da şikayetçi oluyor. Çünkü enflasyon çok yüksek.”

Katılımcıların yarısından çoğu Suriye’de savaş olduğu için göçmenlerin ülkelerine dönmek istemediğini söylemişlerdir.

“Araştırmacı: Yurtdışına çıktığınız güne geri dönecek olursak – bu ülkede yaşadıklarınızı göz önüne alarak- tekrar yurt dışına çıkar mıydınız? Niçin?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Evet çıkardım. Çünkü savaş bizi zorluyordu. Başka seçenek olmadı. Burada güvende hissettik.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Hayır çıkmazdım.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Bilgi sahibi olmanın yöntemleri vardır. Bazıları yaşayarak, bazıları okuyarak, bazıları gezerek öğrenir. Fakat bize o duyguyu, kokuyu veren. İnsan hafızasında ki biriken görüntülerdir o yüzden evet tekrar çıkardım.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Çıkardım. Her şeyini kaybettiğinde yani evini, şehrini, arkadaşlarını, işini, artık çıkmak veya çıkamamak bir seçenek olmuyor, zorunluluk haline geliyor. Şehrimi, okulumu, arkadaşlarımı kaybetmeseydim çıkmazdım. Türk vatandaşı olmama rağmen Suriye’de kalıyordum ve hiç çıkmayı da düşünmüyordum ama bombaların altında yaşamaya başlayınca çıktık.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Bütün yaşadıklarımızı göze alırsak tabi ki çıkarız. Seçim hakkımız yoktu. Mecbur çıktık. Suriye değil de başka bir ülkede olsak, savaş olmasa tabi ki çıkmayız. Bizimkisi seçim değildi. Mecbur çıktık.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Evet çıkardım çünkü Suriye’de yaşadığımız günler çok zordu. Türkiye’de ki zor günlerimden daha da zordu. Köyde yaşıyorduk. Köyde hem üniversite yok hem de okullar çok kötüydü.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “İnsan için en önemli unsur can güvenliğidir ve ben burada çok güvende hissediyorum. O yüzden tekrar çıkardım.”

1, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı katılımcı tekrar yurt dışına çıkardım diye cevap verirken; 2 numaralı katılımcı kesinlikle çıkmayacağını söylemiştir.

“Araştırmacı: Yaşam mücadelesi için sizin bu ülkede ödediğiniz bedelleri ödemek şartıyla ailenizden herhangi birini bu ülkeye getirmek ister miydiniz?”

+Katılımcı-1: [E.A.; K/18] “Hayır, getirmek istemezdim.”

+Katılımcı-2: [A.G.; E/43] “Tabii ki getirmek isterdim.”

+Katılımcı-3: [C.A.; E/26] “Hayatın gerçek anlamını öğrenmesini ve kendine güvenmesini istediğim için gelmesini isterdim. O yüzden evet.”

+Katılımcı-4: [M.K.; K/20] “Evet. Onları kurtarmak için getirirdim.”

+Katılımcı-5: [A.E.; E/26] “Getiririm, çünkü Suriye’de bedeller daha ağır ve bu bedeli sakat kalarak ya da hayatımı kaybederek ödeyebilirsin.”

+Katılımcı-6: [H.K.; K/21] “Evet. Gelmelerini ve güvende olmalarını çok isterdim. Dayım ve teyzem orada yaşıyorlar. Daha iyi yaşam şartları için özellikle onların gelmelerini isterdim.”

+Katılımcı-7: [H.S.; K/20] “Evet. Kesinlikle isterdim. Çünkü Suriye’de savaş var ve kimse güvende değil. Hiç kimse insanca yaşayamıyor orada.”

1 numaralı katılımcı dışındaki tüm katılımcılar göç ettikleri ülkede ödedikleri bedelleri ödemek şartıyla ailelerinden birini bu ülkeye getirmek istediklerini

söylemişlerdir. Bunun da temel sebebi olarak, ülkelerindeki süren savaştan dolayı can güvenliklerinin olmaması gösterilebilir.

BÖLÜM 4

ALMANYA'DAKİ TÜRKLER

4.1. DEMOGRAFİK SORULAR

“Araştırmacı: Adınız nedir? Neresisiniz? Doğum tarihiniz, medeni ve eğitim durumunuz nedir?”

+Katılımcı-1: “Adım S.B. Yozgatlıyım. 11.12.1972 doğumluyum. Evliyim. Lise mezunuyum.”

+Katılımcı-2: “Adım D.S. Gaziantepliyim. 12.01.1991 tarihinde doğdum. Bekarım. Lisans mezunuyum.

+Katılımcı-3: “Ben F.N. Memleketim Mersin Türkiye. 09.06.1992 doğumluyum. Evliyim. Üniversite mezunuyum.”

+Katılımcı-4: “Adım A.A. Trabzonluyum. 1982 doğumluyum. Evliyim. Lise mezunuyum.”

+Katılımcı-5: “Ben İ.M. İstanbulluyum. 1994’te doğdum. Evliyim. Lisans mezunuyum.”

+Katılımcı-6: “Ben H.O. Kayseriliyim. 1987 yılında doğdum. Evliyim. Lisansım Erciyes Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi’nden. Nevşehir’de de iki yıl Dış Ticaret üzerine Yüksek Lisans yaptım.”

+Katılımcı-7: “Ben Y.A. İzmirliyim. 1994 doğumluyum. Bekarım. Yüksek lisans mezunuyum.”

Bu sorular ile Türkiye’den Almanya’ya göç etmiş 2 kadın, 5 erkek toplam 7 katılımcının demografik bilgilerine ulaşılması hedeflenmiştir.

Katılımcılardan sadece 2 ve 7 numaralı katılımcılar evli, geriye kalan 5 katılımcı ise bekaradır.

Katılımcıların yaş aralığı 28-50 arasındır.

1 ve 4 numaralı katılımcılar lise mezunudur.

2, 3 ve 5 numaralı katılımcılar lisans mezunuyken; 6 ve 7 numaralı katılımcılar yüksek lisans mezunudur.

“Araştırmacı: Ülkenizden hangi yılda, neden göç ettiniz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Almanya’ya 1994 yılının Ağustos ayında evlilik nedeniyle göç ettim.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Ekim 2020’de göç ettim. Asıl siyasi sebepler nedeniyle göç ettim. Bunun dışında da iyi bir yaşam standardı yakalamak ve sağlıklı bir sosyal hayat yaşayabilmek için.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “2019 yılında göç ettim. Bir eğitim yani bir kültür projesi bulmuştum. Amacım kısa süreliğine Almanya’da kalmaktı.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “2019’da bir işte çalışıp, birikim yapmak için göç ettim.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “2017 Kasım ayında göç ettim. Türkiye’deki rejim değişikliğinden sonra artık her açıdan çok problemlili olduğunu düşündüğüm bir ülkede bir gelecek göremediğimden ve halkla birçok konuda ayrıştığımından göç ettim.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “2020 yılında göç ettim. Türkiye’deki ekonomik sıkıntılar ve eğitim yetersizliği gibi durumlar var. Çocuklarımın iyi bir geleceğinin olması, İngilizce ve Almanca eğitim görmeleri ve Alman pasaportuna sahip olmaları için geldik. Bu şekilde dünya üzerinde seyahat etmeleri daha kolay olacak onlar için.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Siyasi sebeplerden ötürü 2018 yılında ülkeyi terk ettim.”

Bu sorular ile katılımcıların ülkelerinden hangi yılda, hangi sebeple göç ettiklerinin anlaşılması hedeflenmiştir.

1 numaralı katılımcı 1994 yılında, evlilik sebebiyle göç ederken; 2 numaralı katılımcı 2020 yılında, 7 numaralı katılımcı ise 2018 yılında; 5 numaralı katılımcı da 2017 yılında siyasi sebeplerden dolayı iltica etmiştir. 3 ve 4 numaralı katılımcı 2019 yılında daha iyi yaşam şartları yaşayabilmek adına çalışmak için göç etmişlerdir.

Katılımcıların çoğundan alınan cevaplara göre, katılımcıların ülkelerinden göç etmelerinin temel sebebi olarak, Türkiye’den daha iyi ekonomik şartlar için göç ettikleri anlaşılmaktadır.

“Araştırmacı: Şu an ne iş yapıyorsunuz? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? Aylık gelirin ne kadar?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Bir markette, ayda 50 saat olacak şekilde, satış elemanı olarak çalışıyorum. Geçimimizi, eşimle birlikte çalışarak sağlıyoruz. Aylık gelirim 550 €.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Yarı zamanlı olarak bir dönercide, hazırlık bölümünde, yardımcı eleman olarak çalışıyorum. Aylık gelirim 950 €.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Yaklaşık 3 senedir Almanya’da bir anaokulunda çalışıyorum. Aylık gelirim net 1.700 €.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Şu an bir fabrikada çalışıyorum. Geçimimi onunla sağlıyorum. Aylık gelirim net 1.750 €.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Şu an bir şirkette yazılımcı olarak çalışıyorum. Yaklaşık 3.500 € kazanıyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Bir fabrikada işçi olarak çalışıyorum. Aylık gelirimi söyleyemiyorum ama burada bir işçi ortalama 1.500-2.000 Euro arası alıyor.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Ethical Hacker/Penetration Tester olarak bir IT Consultancy firmasında çalışıyorum. Vergiler kesildikten sonra ortalama aylık gelirim 2500 €.”

1 ve 2 numaralı katılımcı yarı zamanlı olarak çalışmakta ve 1. katılımcı 550 € kazanırken; 2. katılımcı 950 € aylık gelir elde etmektedir.

4 ve 6 numaralı katılımcılar bir fabrikada işçi olarak çalışırken; 4 numaralı katılımcı 1.700 €; 6 numaralı katılımcı da aylık gelirini belirtmek istememiştir.

5 ve 7 numaralı katılımcılar bir firmada yazılımcı olarak çalışırken; 5 numaralı katılımcı 3.500 €; 7 numaralı katılımcı da 2.500 € aylık gelir elde etmektedirler.

3 numaralı katılımcı da bir anaokulunda çalışmakta ve 1.750 € aylık gelir kazanmaktadır.

4.2. GÖÇ SEBEPLERİ VE ZORLUKLAR

“Araştırmacı: Almanya’ya göç süreciniz nasıl gerçekleşti?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Eşimle tanıştıktan bir süre sonra nikah işlemleri başlatıldı. İşlemler tamamlandıktan sonra pasaport başvurusunda bulundum. Şu an tam olarak ne kadar süre sonra hatırlamıyorum ama bir süre sonra vize işlemlerine başlandı. Vizeyi beklemek benim için zorlu bir süreçti. Aşağı yukarı bir sene sonra da vizemi aldım.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Öncelikle böyle bir şeye karar vermek çok zordu. Sonuçta doğup büyüdüğün ülkeyi terk edip, hiç bilmediğin bir kültüre, hiç bilmediğin bir adete ve dile göç etmek sıkıntılı bir süreçti ama insan yaşam standartlarını, bulunduğu coğrafyayı ve bulunduğu çevreyi göze aldığı zaman buna kesin bir şekilde

karar verebiliyor. Buraya resmi yollarla gelmedim çünkü bir iltica dosyası açtırıp, Almanya'ya iltica ettim. Onun öncesinde de Türkiye'den vize istemeyen Sırbistan'a uçakla geçtim. Sırbistan'dan sonra da illegal yollarla Almanya'ya ulaştım. Almanya'da da iltica başvurusu açtım. Bu şekilde iltica edip yaklaşık iki yıldır Almanya'da yaşıyorum.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Önce Portekiz'deydim. Orada ki projem bitince Türkiye'ye geldim ve Almanca kursuna yazıldım. A1 seviyesinde Almanca öğrendim. Bu süreçte Au Pair yani Uluslararası Kültürel Değişim Programı'ndan bir aile buldum. Bana evrakların posta yoluyla orijinallerini gönderdiler ve ben de imzaladım. Bu sayede vizeye başvurdum. 2 gün sonra vizem çıktı ve 10 gün sonra da Almanya'daydım.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Aile birleşimi ile gittiğim için önce dil kursuna gittim. Sınavlarına girdim. Sonra konsolosluk ile görüştim. Yaklaşık 6 ay süre içinde, eşimin isteği ile Almanya'ya geldim.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “İlk önce Türkiye'den Yunanistan'a geçtim. Daha sonra Almanya'ya geldim ve burada iltica ettim.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Eşim Alman vatandaşı olduğu için aile birleşimi ile geldim. Benden dil şartını yerine getirmem istendi.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Aralık ayında -7 derecede Meriç nehrinden yüzerek Yunanistan'a geçtim. İki hafta Yunanistan'da Birleşmiş Milletlere bağlı bir mülteci kampında kaldıktan sonra Atina'ya gittim. 6 ay sonra pasaportuma sahte EU giriş mührü vurdurup Hollanda'ya geçiş yaptım. 5 ay sonra da Kanada'ya gitmek için Almanya'ya gittim. Orada yakalandım. Polis sorgusunda yaşadıklarımı anlattıktan sonra bana ya Almanya'ya iltica etmek zorunda olduğumu ya da hapis cezası alıp Yunanistan'a geri gönderileceğimi söylediler.”

1, 4 ve 6 numaralı katılımcılar aile birleşimi ile Almanya'ya göç etmişlerken; 2, 5 ve 7 numaralı katılımcılar da çeşitli yollarla ülkeden iltica etmişlerdir. 3 numaralı katılımcı da bir eğitim projesi ile Almanya'ya gittikten sonra Almanya'da evlenip orada kalmıştır.

“Araştırmacı: Almanya'ya göçünüz gerçekleşikten sonra karşılaştığınız ilk sorun neydi?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Dil problemi dışında hiçbir sorun yaşamadım.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “İlk geldiğim zaman ülkenin dilini konuşamadığım için dil konusunda çok sıkıntı yaşadım. Akıcı derecede İngilizce de bilmediğim için ve Almanca bilimde olmadığı için gerçekten sıkıntılı bir süreç yaşadım. Az derecede İngilizce bilmeniz yeterli olmuyor çünkü karşınızdaki akıcı derecede İngilizce konuşuyor. Daha sonra hem İngilizce hem Almanca bilmiyorum diyerek bir tercüman bulmaya çalışıyorsunuz. Önceden önemli bir şey olduğu zaman tercüman getiriyorlardı. Onun dışında hiçbir şey için tercüman getirmiyorlardı. İlk karşılaştığım sorun bu süreç içinde dil uyumsuzluğu oldu.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Karşılaştığım en büyük sorun dildi. A1 seviyesinde dil bilmek aslında hiçbir şey bilmemekmiş onu gördüm. Dil olmayınca sosyalleşemiyorsun, arkadaş edinemiyorsun. Bir kamu kurumuna gittiğiniz zaman başka bir dil konuşmak istemiyorlar. Mesela İngilizce gibi. O yüzden derdinizi anlatamıyorsunuz.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Dil bilmemek ilk sorundu. Bir de tabii ki bilmediğim bir ülke olduğu için de ister istemez sıkılmışım.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Buradaki resmi süreçler gerçekten çok ağır işliyor. Ayrıca oturum izniniz yoksa ve aynı zamanda mültecilere bakış acısı sorunlu olan

insanlarla muhatapsanız, insan olduğunuzu ancak oturum izniniz aldıktan sonra hissedebiliyorsunuz. Ayrıca dil meselesi benim için ilk başta zorlayıcıydı.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Almanya göçü sonrası ilk sorun dil öğrenmek oluyor. İkinci sorun da Türk ehliyetini 6 ay içinde değiştirmek gerekiyor. İşimi bularak geldiğim için iş konusunda sorunum olmadı.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Dil sorunuydu. Diğer bir sorun da Alman insanın Avrupa’nın geri kalanına göre çok soğuk olması.”

Katılımcılarla yapılan görüşmelere göre, katılımcıların göçten sonra karşılaştıkları ilk ve ortak sorun dil bilmemek üzerine olmuştur.

“Araştırmacı: Almanya’ya gelmeden önce ülkenizde ne tür zorluklar yaşıyordunuz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Türkiye’de ekonomik sıkıntılarımız vardı. Şu an daha refah içinde yaşadığımızı söyleyebilirim.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Yüksek lisans yaptığım süreçte hem hocamla hem de üniversite yönetimiyle sıkıntılar yaşıyordum. Bursum kesilmişti, yani aldığım kredinin süresi bitmişti. Hem hazırlık dönemi hem de ders dönemi derken üzerine de tez aşaması eklenince ister istemez bu geçen süre zarfında bursum da sonlandı ve maddi sıkıntılar yaşamaya başladım. Ayrıca bu sürecin uzaması sosyal ve psikolojik açıdan da sıkıntıya soktu beni. Yüksek lisansımı bırakıp memleketime döndüm ve uzun süre de öyle işsiz kaldım. Kendi mesleğim dışında birçok farklı işe girip çıktım ama kendi işini yapmadıktan sonra farklı mesleklerde çalışmak insanın gerçekten zoruna gidiyor. İşsiz kalmak, farklı işler yapmaktan biraz daha cazip hale gelmişti.

Türkiye’de yaşayan insanların birden fazla kimlikleri olabiliyor. Benim birinci kimliğim Kürt olmak. Annem babam Kürt olduğu için ben kendimi farklı bir kimlikte göremem ki. İnkâr etmek onları da inkâr etmek demektir. İkinci olarak da benim alevi

kimliğim var ve bu ikisinin yan yana olması ister istemez sana üçüncü bir kimlik doğuruyor. Benimle tanışan birçok insan bana sizin aslınız Ermeni imiş, dili bilmediğiniz için Kürtçe konuşuyormuşsunuz, inanmadığınız için de aleviymişsiniz gibi birçok söylemde bulunuyor ve ayrımcılığa maruz kalıyordum. Bu tarz sıkıntılarla en son çalıştım iş yerinde de karşılaşmıştım.

Yaşanan zorluklara bir başka örnek daha verecek olursam ülkede yasaklanan birçok konserin olması, yine birçok aktivitenin iptal edilmesi, dışarda yemek yemenin ve kahve içmenin sadece iyi bir sosyal hayat olarak benimsenmesi ve lüks görülmesi. Bunların çoğu yaşadığım coğrafya ve şehirle de alakalı olabilir tabii. Ben en son Erzurum’da yüksek lisans yaparken orda sosyal hayat yaşayamazdım. Yaşayabileceğin sosyal hayat ya bir kafede oturup çay, kahve içmektir ya da bir kiraathanede oturup çay, kahve içmektir. Ülkede ki en büyük sıkıntı insanların işsiz kalırsam da kiramı ödeyemezsem ne olacak, nasıl yapacağım, faturalarımı nasıl ödeyeceğim diye endişe duyması. Vergi vermemize rağmen devlet hiçbir şekilde yardımcı olmuyor. Ama Almanya’ya geldiğimden bu yana yeni iş buldum ve sadece altı aydır çalışıyorum. Onun öncesinde devlet kendi vatandaşı olmamama rağmen her şeyimi karşılıyor. Kiramı, faturalarımı karşılıyor, işsiz olduğum için maaş da veriyor. Buranın yardım kurumu ihtiyaçlarımı hesaplayıp, ona göre bir maaş bağlıyor. İki ülkeyi de deneyimlemiş biri olarak kendi ülkemde çalışmak ve yaşamaktansa, başka ülkede çalışıp yaşamak daha mantıklı geliyor.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Aslında kendi ülkemde kalmadım doğru düzgün. Kısa süreli birçok projede bulundum yurt dışında. Ülkeme dönme sebebim de hem vize yenilemek hem de ailemi görmek içindi. Türkiye’ye geldiğim sırada iş aradığım da olmuştu ama ya size sigorta yapmıyorlar ya da fazla çalıştırıyorlar. Ben Gazetecilik bölümü mezunuyum ve zaten kendi alanımda çalışamıyordum. Hem ekonomik sıkıntılarım vardı hem de mutlu değildim. Huzur yoktu.”

+*Katılımcı-4: [A.A.; E/40]* “Pek bir zorluk yaşamıyordum.”

+*Katılımcı-5: [İ.M.; E/28]* “Birçok kesimden birçok insanın medeni dünyaya ait değerlerden çok uzak olması ve milliyetçi, devletçi reflekslerle düşünmeden, hayatı ezbere yorumlarla yaşayıp bunu başkalarına dayatması benim için artık tahammül edilmez seviyeye gelmişti. Ayrıca ülkede hukuk, emniyet, sağlık, eğitim, ordu kısaca sağlıklı bir devlet düzeninde işlemesi gereken tüm kurumlar bence henüz o tarihte bile çoktan iflas etmişti. Dolayısıyla bir insanın kendisini insan gibi hissedebilmesi için gereken şartlar Türkiye’de artık mevcut değildi.”

+*Katılımcı-6: [H.O.; E/35]* “Ülkemizdeki ekonomik zorluklardan dolayı Almanya’ya geldik.”

+*Katılımcı-7: [Y.A.; E/28]* “İşimden kovulmuştum. Ev arkadaşlarım ben gözaltına alındığımda eşyalarımı kapının önüne koydular. Okulda bir tane profesör sınav kağıdımı yırtıp, beni sınava kabul etmedi. Birçok arkadaşım kendilerine de bir zarar gelmesinden korktukları için benimle görüşmeyi kesti.”

4 numaralı katılımcı göç öncesi hiçbir sorun yaşamadığını ifade derken; diğer göçmenler göç öncesi genel olarak ekonomik sorunlar yaşamış olduklarını ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Almanya’ya geldikten sonra göçmen sıfatıyla yaşamının temel problemleri neler oldu?”

+*Katılımcı-1: [S.M.; K/50]* “Pek bir problem yaşamadım.”

+*Katılımcı-2: [D.S.; E/31]* “Almanların göçmen sıfatıyla size karşı sert bir tavırları yok. Burada zaten birçok yabancı olduğu için onlara karşı hem saygıları var hem de kesinlikle kötü bir davranışları yok. Aksine size yardımcı olmaya çalışıyorlar ve ne denli iyi Almanca konuşursanız o kadar çok size yardımcı oluyorlar. Genelde burada göçmen sıfatına problem yükleyen yine göçmen insanlar oluyor. Bu problemi aslında

size yaratan, Almanya için konuşuyorum çünkü benim gördüğüm bu genel olarak, kendi ülkemden gelen insanlar. Yoksa birçok devlet kurumunda size karşı asla tavır almıyorlar ve negatif davranmıyorlar. Ayrıca burada göçmenlik statüsüne sahipseniz tabii ki bazı sıkıntılar vardır. Mesela devletin belirlediği evler dışında başka evde kalamazsınız. Devlet size çalışma izni vermeden kesinlikle bir yerde çalışamazsınız. Bir miktar paranız varsa bu paranın nerden geldiğini devlet görmeli çünkü devlet sizi tamamen koruma altına aldığı için ve özgürlüğünüzü kısıtladığı için birçok şeye karşı sizi sorgulayabiliyor. Bu tavır en büyük problem ki siz iltica prosedürünü açarken bunu kabul edip imzalıyorsunuz. Kendinize bir ev tutamıyorsunuz. Birkaç yıldır buradayım ve param da var, ben bir araba satın alayım dediğiniz zaman bu olmuyor. Göçmenlik sıfatından çıkmadan burada birçok şeye sahip olamıyorsunuz.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Aslında bir proje ile geldiğim için göçmen sıfatıyla yaşamadım. Küçük bir ilde yaşadığım için genelde etrafımda İngilizce konuşan yoktu ama insanlar her zaman çok tatlıydı. Mesela Au Pair ile geldiğim için bir yaşında bir çocuğa bakıyordum. Onu anaokuluna götürüp getiriyordum. Diğer zaman diliminde de dil kursuna gidip geliyordum. Ne zaman bebek arabasıyla çocuğu dışarı çıkarsam yaşlılar ya da yoldan geçenler bana selam veriyorlardı. Çocuk oyun alanına gittiğimde diğer annelerle karşılaşıyor, onlarla sohbet ediyordum. Sosyal bir ortam vardı.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Yine en temel problemim dildi. Dil bilmediğim için insanların bana karşı tavırları değişebiliyordu. Arkadaş edinememe gibi problemler yaşıyordum.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Önceki soruda da değindiğim gibi burada oturum izniniz olmadan kendinizi insan gibi hissedemiyorsunuz. Ayrıca dünyanın her tarafında olduğu gibi milliyetçi düşünceye sahip, sığ insanlar burada da var. Bu insanlarla zorunlu olarak muhatap olmak beni biraz yordu. Ayrıca resmi işlemlerimin tamamlanması biraz

uzun sürdü ve bu durum da benim için yorucuydu. Bunun dışında dili öğrenene kadar rutin günlük işlerimi yapmakta yaşadığım zorluğu da örnek verebilirim.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Göçmenler ikinci sınıf vatandaş oluyor ve her zaman da böyle kalıyor. Her zaman öncelik Alman vatandaşlarına oluyor.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Almanya’da oturma izni alana kadar zorunlu bir kamp süresi var. Ben oturma iznime çok hızlı almama rağmen, pandemi dönemine denk geldiğim için kampta kalmak zorunda kaldım. Genel olarak orada bile bir sıkıntı yaşamadım. Çıktıktan sonra da eğitimime devam etmek istediğimi belirttim ve devlet bu konuda beni destekledi. Sadece devletten yardım aldığımız zaman (mülteci olmak, işsiz olmak ya da farklı sebeplerden) ev sahipleri evlerini kiraya vermek istemiyor ve jobcenter’ı (iş merkezi) kabul etmiyorlar.”

Almanya’da yaşayan 7 adet Türk göçmenle yapılan görüşmelere göre, katılımcıların göçmen sıfatıyla çok bir problem yaşamadıkları anlaşılmıştır. Problem yaşayan iki katılımcı da genelde dil bilmedikleri zaman sıkıntı yaşadıklarını ve dil öğrenmeye başladıktan sonra bu sıkıntıların da azaldığını dile getirmişlerdir.

“Araştırmacı: Rutin bir gününüzde daha çok hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Göçten sonra Almanca öğrenemeseydik birçok sorunla karşılaşabilirdik. Dil problemi çözüldükçe, karşılıklı anlaşma ve konuşma olunca, insan kendisini daha mutlu ve yeterli hissediyor. Ama insanın ailesinden ve arkadaşlarından uzak olması en zor kısmı.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Eğer diliniz çok iyi seviyede değilse genelde birçok insanla anlaşmada sıkıntı yaşıyorsunuz. Rutin ulaşımlarda aksamlar oluyor bazen. Diliniz iyi değilse aktarmanın nerede yapılacağını veya tramvayın, metronun iptal edilip

edilmeyeceğini anlayamıyorsunuz ama diliniz iyi ise çok net bir şekilde anlayabiliyorsunuz ve insanlarla iyi bir şekilde anlaşabiliyorsunuz.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Şu an yaşadığım bir sorun yok. İş değiştiriyorum. Daha iyi şartlarda yeni bir işe başlayacağım. Bunun dışında bir dil kursuna devam etmekteyim. Yüksek lisans yapmak istiyorum ve bunun için de C1 seviyesinde Almanca bilmem gerekiyor. Kışları çok soğuk ve karanlık geçiyor. Onun dışında pek bir sıkıntı yok.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Dili bilmediğimden dolayı normal bir günümde insanlarla iletişimde sürekli sıkıntı çekiyordum. Şimdi biraz daha kendimi ifade etmeye başladım.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Pek bir problem yaşamadığımı söyleyebilirim. Aylık gelirim burada yaşayan insanlara göre de iyi bir gelir. Dolayısıyla bunun sağladığı konfor pek çok sıkıntıyı aşmama yardımcı oluyor. Ayrıca dil seviyem de şu anda fena değil. Bundan ötürü günlük hayatta çok bir sorun yaşamıyorum. Ancak Almanca biraz zor bir dil ve ciddi bir seviyede öğrenmek için C1 seviyesinden sonra 6-7 yıl aktif olarak hayatın içinde bulunulması gerektiğini düşünüyorum. Şu anki dil seviyemle işlerimi çözebiliyor olsam da ana dilimin Almanca olmaması bazen işleri biraz daha zorlaştırabiliyor.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Almanca öğrenmeden ülkeye gelmiştim. Üstüne pandemi sürecine denk geldiğim için dili öğrenme ve kullanmada sorun yaşıyordum. Dil öğrenilmeden kesinlikle gelinmemelidir Almanya’ya.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Almanca öğrenmeye karar verseydim, devletten yardım alarak geçinecektim ve bu yardım temel şartları karşılamak üzerine olacaktı. Bu yüzden ben hızlı bir şekilde yardımdan çıkıp, çalışmak istedim. Doğal olarak günlük hayatta en çok yaşadığım problem Almanca üzerine oluyor. Bir de yeni bir kültür, yeni

bir ortamda olmak doğal olarak alışma sürecinde yalnızlık duygusunun ağır basmasına sebep olabiliyor. Yani konfor alanınızın dışında olmak yorucu olabiliyor.”

Katılımcılar ortak olarak rutin bir günün işleyişinde en çok dil bilmemenin sıkıntı doğurabileceğini ifade etmiştir. Fakat dil problemi çözüldükten sonra hiçbir sorunun kalmayacağını da eklemiştir.

4.3. KÜLTÜREL UYUM

“Araştırmacı: Almanya ana kültürüne benzeyen kültürel özellikleriniz nelerdir?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Dini bayramları bizim gibi. Aile fertleri, yani çocuklar, torunlar, dede, anneanne ve babaanne hep beraber kutluyorlar. Bakıma ihtiyacı olan yaşlılar çocuklarıyla beraber yaşıyor ya da çocuklar anne ve babalarının ihtiyaçlarını gideriyorlar Türkiye’deki gibi.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Pek ortak özelliklerimiz yok. Onlar da özel günlerde aile büyüklerini ziyaret ederler ama bizim kadar içli dışlı değildirler. Çok benzer kültürlerimiz yok. Bizler gibi çok samimi değiller ve çok resmi insanlar. Çocukluktan beri tanıdığımız biri değilse, her zaman sizinle sizli bizli konuşurlar. İş arkadaşları için de geçerli. Üniversiteden sonra hayatlarında genelde siz, biz yer alır.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Benzeyen kültürel özelliklerimiz pek yok aslında. Çünkü kültürümüz ve dinimiz farklı.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Bizim ülkemizdeki gibi geçmişten gelen değerlerine önem veriyorlar.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Türk kültürü ve Alman kültürü bence birbirinden çok farklı. Açıkçası bu birbirine benziyor diyebileceğim bir özellik şu an aklıma gelmiyor.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Sadece kahvaltıda yedikleri ekmek ürünleri benziyor.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Aile kavramı Almanlar için önemli. Tabii ki bizde ki gibi çok daha yakın değil. Bayramlarda, özel günlerde aileler bir araya geliyor ve bu günleri kaçırmamaya önem veriyorlar. Dindar olmasalar bile çocuklarına dini bayramları kültürel olarak aşıyor ve kendileri de bu bayramları kutluyorlar. Örneğin; christmas ya da paskalya gibi.”

Katılımcılar Alman ve Türk kültüründe genel olarak çok fazla ortak yanı bulunmadığını ifade etmişlerdir. Farklı olarak 6 numaralı katılımcı kahvaltı kültürünün benzer taraflarının olduğunu söylerken; 1, 4 ve 7 numaralı katılımcı Almanların Türkler gibi birtakım değerlerine sahip çıktıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin; aile bağları gibi.

“Araştırmacı: Almanya ana kültürüne benzemeyen özellikleriniz nelerdir?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Aileler çocuklarını daha özgür bırakıyorlar. Küçük yaştan beri kendi ayakları üstünde durmaları için destekliyorlar. Bizler gibi çocuklarını ebeveynlerine bağımlı yetiştirmiyorlar. Başka bir örnek de Almanlar çok duygusal değiller. Daha katılar ve kuralcılar. Örneğin; Türkiye’de bir marketten bir şey alınca 1 liran eksik çıksa kalsın derler ama Almanya’da 1 sentin olmasa o almak istediğin şeyi alamazsın.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Bizim gibi değiller. Biz sabah kahvaltısında bol miktarda çeşitli bir kahvaltı yaparken onlar ya bir çay ya da kahvaltının yanında ekmek arası peynir veya reçel gibi pratik hızlı şeylerle kahvaltı yaparlar. Sadece hafta sonunu güzel kahvaltı yaparak geçirirler. Ortak özellik olarak onlar da öğle yemeklerini genelde bizim gibi çeşitli ve ağır tüketirler. Akşam yemeklerinde ise genelde onları yormayacak, bizim aslında kahvaltılık tarzı dediğimiz hafif şeylerle günlerini kapatırlar. Birbirlerine çok fazla misafirlğe gitmek yoktur. Kendilerine işten sonra zaman yaratmak için

genelde yemek yapmazlar. Akşamları dışarda yemek yer ve arkadaşlarıyla her zaman dışarda buluşurlar. Bir Almanın genelde haftalık planı vardır. Çünkü işe gittiği ve geldiği saatler bellidir. Hafta içinde bile ne yemek yiyeceği, hangi marketten neler alacağı planlıdır. Fakat bizde plan pek yoktur. Genelde çok çalışan insanlardır ama çalışması gerektiği saatlerde çalışır, dinlenmesi gerektiği saatlerde de dinlenirler. Biz ise günde 13-14 saat çalışan insanlarız. Hiçbir Alman günde 8 saatten fazla çalışmaz, kalan zamanında da dinlenir. Tatilleri çoktur. Mutlaka tatillerinde bir yere giderler.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Örneğin bir kişi on sekiz yaşına gelince ailesinden ayrılıp kendi başına bir eve çıkabiliyor. Türkiye’de ise bu biraz daha zor. Başka bir örnek de bizim akrabalık bağlarımız daha sıkı ama Almanya’da pek böyle bir şey yok. Hatta benim gördüğüm kadarıyla hiç yok. Çünkü buradaki insanlar Türkiye’deki gibi çok kardeşli değiller. Almanya’da çoğu insanın amcası, dayısı, halası veya teyzesi yok. Çünkü genellikle insanların annesi veya babası tek çocuk oluyor. En güzel örnek de burada komşularınız çat kapı evinize gelmiyor. Hatta bırakın komşuyu anne ve babanız bile sizi rahatsız etmemek için evinize öyle gelmiyor.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Mesela Almanlarda her şey planlı programlı olur. Türkiye’de pek öyle bir özellik yok.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Almanlar bence saygılı ve profesyonel insanlar. Türkiye’deki gibi insanların işine karışılması gibi bir durum yok. Bunun haricinde de Türk toplumu daha önce de söylediğim gibi milliyetçi, muhafazakar, devletçi bir toplum. Kendisine muhalif diyen insanların dahi ideolojilerinin buradaki ırkçı parti taraftarlarından çok daha sert olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Bir de din faktörü var. Türkiye’de yaşanan İslamiyet pek çok noktada ana bağlamından koparılmış ve kimin nasıl koyduğu belli olmayan şekilci prensipler üzerinde yaşanıyor. Almanların dini yaşayışı daha farklı. Burada kendisini muhafazakar Hristiyan olarak adlandıran insanların dinlerinin dahi hayatının bütününe çevirip etkilediğini görmüyorum.”

+*Katılımcı-6: [H.O.; E/35]* “Burada her şey planlı programlı. Fakat Türkiye’de öyle değildi.”

+*Katılımcı-7: [Y.A.; E/28]* “Almanlar daha dürüst ve direkt insanlar. Hırsızlık ve yalan çok yaygın değil. Genelde yüzünüze gülüp, arkanızdan konuşmaktansa sıkıntılarını sizinle direkt paylaşmayı seviyorlar. Düşünce ve ifade özgürlüğü kültürlerinin önemli bir parçası. Bireysel özgürlükleri de aynı şekilde. Kitleler halinde üremektense evcil hayvanlarıyla küçük aileler kurmayı tercih ediyorlar.”

Benzemeyen özellikler olarak katılımcıların bir kısmı Almanların Türklere göre daha planlı programlı bir hayat yaşadıklarını ifade ederken; bir kısmı da Almanların çocuklarını Türklere göre daha rahat yetiştirdiklerini ve özgür olmaları konusunda daha destekleyici davrandıklarını belirtmiştir.

“Araştırmacı: Ailenizin sahip olduğu değerler zaman içinde değişmekte midir? Neler değişmektedir?”

+*Katılımcı-1: [S.M.; K/50]* “Kültürel değerlerimize elimizden geldiğince sahip çıkmaya çalışıyor, çocuklarımıza değerlerimizi öğretmeye özen gösteriyoruz. Fakat bizden sonraki nesillerde ne kadar uygulanır bilemem.”

+*Katılımcı-2: [D.S.; E/31]* “Mutlaka değişiyor. Bu oryantasyon süreci kendi ülkesinden başka ülkeye göçen eden birçok insanın ister istemez sahip olduğu değerleri değiştirebiliyor. Benim babam yaklaşık 30 yıldır Almanya’da yaşıyor. Benim bütün ailem burada. Ben sonradan yerleştim yanlarına. Buraya adapte olmaya başladıkça davranışlarınız ve değerleriniz buraya göre şekillenebiliyor. Almanlar genelde birçok şey için çok fazla tüketmeyelim ki üretmek için zaman ve enerji harcamayalım derler. Evdeyken televizyon açıksa ışık kapatır veya herhangi bir cihazın fişini prizde takılı bırakmaz. Yine Almanlar sabah evden çıkarken kaloriferlerini kapatırlar ve akşam eve geldikleri zaman da açarlar. Ne kadar az tutarlı bir fatura gelirse o kadar iyidir.

Giderlerinizin ve gelirleriniz birbirini dengelemesi gerekiyor. Toplumsal olarak kültürel değerler de değişebiliyor. Ramazan Bayramı veya Kurban Bayramı'nın atmosferi burada olmadığı için artık sizin için o bayramların bir önemi kalmıyor. Türkiye'de çok fazla misafirlik kültürü var ama Almanya'da çok fazla misafirliğe gidilmez ve de misafir ağırlamak istemezler. Kırk yılda bir gidildiğinde de yapabildikleri her şeyi önünüze sunarlar. Biraz da hava atayım algısıyla o şekilde bir misafir ağırlama algısı olur.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Değişim kaçınılmaz bir şey ve şu da bir gerçek ki aslında ailemizin değerleri belki doğru olmayan değerlerdir. Araştırmayı ve okumayı seven biriysen bunu fark edeceksin ki bazen kafalarınız uyuşmuyor. Onların doğru gördüğü şeyler günümüzde yanlış olabiliyor ve zaman içinde değişebiliyor.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Hiçbir şekilde değerlerimiz değişmedi. Hala da sürdürmeye çalışıyoruz burada.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Ailemin sahip olduğu değerlerden ziyade hayata bakış açım, olayları yorumla şeklimde bir değişim olduğunu söyleyebilirim. Bu da farklı bir kültürü, farklı bir ülkeyi ve toplumu görmenin bir neticesi bence. Eskisi gibi dünyanın Türkiye'den ve Türk toplumundan ibaret olmadığını ve tek bir doğrunun, tek bir yaşamın olmadığını idrak ettim. Bu da pek çok noktada ufku genişletti diyebilirim.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Değişmemektedir. Çünkü bulunduğum bölge Düsseldorf Solingen. Burada yaklaşık 4-5 bin civarı Türk var. Türk kültürü de yaşatılıyor çevremizde. Burada akrabalarımız var. Sanki Türkiye'de gibiyiz.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Kafa yapımız değişiyor. Bu kaçınılmaz bir şey.”

Katılımcıların bazıları, Türklerin yoğun bir şekilde yaşadıkları bir şehirde yaşadıkları için değerlerini koruduklarını söylerken; diğer bazı katılımcılar da değişimin kaçınılmaz olduğunu ve bazı değerlerinin değişime uğradıklarını ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Kendinizi bir göçmen olarak yaşadığınız ülkenin kültürüne aidiyetlik hissedilen bir göçmen birey olarak mı tanımlıyorsunuz ya da yaşadığınız ülkenin kültürüne uyum sağlayamamış bir yabancı olarak mı?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Bazen Alman kültürüne yakın hissediyorum bazen de tam tersi farklı bir kültürden biriymiş gibi hissediyorum.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “İki yıldır Almanya’da olduğum için kendimi buraya ait bir birey olarak görmüyorum. Henüz bir kabullenme olmadı. Kültürümü ve de alışkanlıklarımı kaybetmedim, bunlar hala bende duruyor. Kendimi buraya uyum sağlayamamış bir yabancı olarak görüyorum. Nedenlerinden bazıları dili o kadar iyi kavrayamamış olmam ve alışkanlıklarımın burada olmamasından dolayı. Gaziantep’te bir esnafın yanına gidip onu hiç tanımamanıza rağmen onunla çok rahat konuşup şakalaşabilirken, burada ki esnafla da sizli bizli olacak şekilde, kısa kısa ve onu yormadan ve vaktini çalmadan işleminizi halledip çıkıyorsunuz.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Aslında uyum sağlayamamış birisi olarak görmüyorum. Yaklaşık 3 senedir Almanya’dayım ve bunun öncesinde de farklı Avrupa ülkelerinde bulundum. Aslında uyum sağlayamasaydım çoktan Türkiye’ye dönmüş olurdum. O yüzden uyum sağladığımı düşünüyorum.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Kendimi Almanya’ya uyum sağlayamamış bir yabancı olarak görüyorum.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Şunu söyleyebilirim ki ne buradaki topluma ne de Türk toplumu ve kültürüne kendimi ait hissediyorum. Dolayısıyla bu soruya cevaben bir arada kalmışlıktan bahsedebilirim.”

+**Katılımcı-6:** [H.O.; E/35] “Alman kültürüne hala uyum sağlayamadık. 2,5 senedir buradayım. Dolayısıyla uyum sağlamak için bir 10 sene daha geçmesi gerekiyor.”

+**Katılımcı-7:** [Y.A.; E/28] “İkisi de değil. Daha çok ortada bir yerde konumlandırıyorum kendimi. Hollanda’dayken kendimi o kültüre çok yakın

hissediyordum. Aynı şekilde İngiltere’de de o kültürün bir parçası olabileceğimi hissetmiştim. Almanya’da ise biraz daha farklı işliyor benim için. Zaten Türkiye’deyken kendimi hiçbir zaman o kültüre ait hissetmedim.”

2,4 ve 6 numaralı katılımcılar kendilerini göç ettikleri ülkeye uyum sağlayamamış bir yabancı gibi hissederken; 1, 5 ve 7 numaralı katılımcılar ise arada kalmışlıktan söz etmişlerdir.

3 numaralı katılımcı da göç ettiği ülkeye uyum sağladığını ve yabancı hissetmediğini aksine güvende, mutlu ve huzurlu hissettiğini ifade etmiştir.

“Araştırmacı: Eğer kendinizi yaşadığınız ülkede hala bir yabancı gibi hissediyorsanız buradaki yaşam kültürünün hangi konuları sizi aidiyetlik duygusundan alıkoyuyor? Bir göçmen olarak sosyal, ekonomik, ailesel vs. bu ülkede en zorlandığınız konular nelerdir?”

+**Katılımcı-1:** [S.M.; K/50] “Çok bir problem yaşadığımı söyleyemem. Ekonomik olarak sıkıntı çekmiyoruz fakat bazen annem ve babam Türkiye’de oldukları için kalbimiz buruk hissedebiliyoruz.”

+**Katılımcı-2:** [D.S.; E/31] “Buraya aitlik hissiyatımın olmamasının en temel sebebi fazla arkadaşımın olmaması ve bulduğum arkadaşların da ortak şeyleri paylaşacak insanlar olmaması. Burada arkadaş edinecekseniz sinirlenmeyeceksiniz. Çünkü buraya göçmen olarak gelen insanların büyük bir çoğunluğu liseyi bitirmemiş ve para için buraya gelmiş insanlar. Dünya görüşü olan, vizyonu geniş olan insanlar

değiller ve genelde at gözlüğü olan insanlar. Bu insanlarla da arkadaşlık kurarsanız sizin de hayat görüşünüz buna benzer. Burada en büyük sıkıntı arkadaşınızın olmaması. Oturup dertleşebileceğiniz ve vakit geçirebileceğiniz insanların olmaması. Sosyal hayat olarak sıkıntı yaşıyorum ama ailem burada olduğu için ekonomik olarak sıkıntım yok. Ailem çok rahat Türkiye'ye gidip gelebildiği için de özlem yaşamıyorum. Birçok giderimi ailem karşılıyor. Ulaşım ve yemek ücretim yok çünkü ailem karşılıyor. Genel olarak sosyal hayatımda zorlanıyorum.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “En zorlandığım konu dildi. Dil bilmemek çok zor bir şey.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Almanya'nın kültürüne hiçbir şekilde aidiyetlik hissedemiyorum. Dili tam olarak bilmemek aidiyetlik kurmama engel oluyor, bu sosyal konuda zorlandığım bir durum. Büyüklerim, kardeşlerim, akrabalarım Türkiye'de yaşadığı için zorluk çekiyorum çünkü buraya daha da yabancı hissediyorum ve ailesel olarak zorlanıyorum.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Buradaki önemli günler, değer verilen ya da tabu olan meselelerin birçoğu bana hala yabancı geliyor. Mesela eğitim öğretim hayatı nasıl burada hala büyük ölçüde bilmiyorum. Bunun yanında bazen bir ortamda yapılan esprilere veya atıfta bulunulan şeylere çoğunlukla yabancı kalıyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Göçmenler çok fazla ayrımcılığa uğramıyor. Tabi bu bölgeden bölgeye ve insandan insana değişiyor. Almanların da iyisi ve kötüsü var. Kötüsüne denk gelersen ırkçılık yapabilir. Ama benim %90 gördüğüm insanlar iyi insanlardı ve bize her türlü yardımcı oldular.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Kendimi tam bir yere koyamadığım için bu soruya da cevap veremiyorum.”

3 ve4 numaralı katılımcılar dil bilmemek nedeniyle aitlik hissetmekte zorlandığını ifade etmiştir.

“Araştırmacı: Göçmenler bu ülkede ne tür ayrımcılığa uğruyorlar?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Ayrımcılığı daha çok dil bilmeyen, kendini ve isteklerini ifade edemeyen kişiler hissediyor. O kültürde doğmuş, büyümüş ve okumuş gençlerimizin bu konuda hiçbir sıkıntısı yok. Kendini anlatamayınca, kimse sizi de kültürünüzü de tanımıyor ve tanımadıkları şeylerden de korkuyorlar. Farklı kültürleri tanıdıkça korkular da ortadan kalkıyor.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “11 aydır Dresden şehrindeyim. Onun öncesinde de 13 ay Münih’teydim. Münih’te şöyle bir durum vardı. Münih biraz ırkçı bir yer olduğu için birçok dükkan satılırken mülkü bir yabancıya aitse önce bir Alman satın alacak. Alman almıyorsa belediye, belediye de almıyorsa ancak o zaman başka bir yabancı (göçmen) alabilir. Bir göçmen olarak burada bir şeylere sahip olmak biraz sıkıntılı. Bunun dışında devlet memurlarının ve herhangi bir Alman vatandaşının göçmenlere karşı negatif bir davranışı kesinlikle olmaz. Çünkü bu direkt ırkçılığa girdiği için ve Almanya’da da ırkçılık en büyük suçlardan biri olduğu için kesinlikle kötü bir davranış sergilemezler. Bir Almanla kavga edip, ırkçılık var dediğinizde hem siz hem de o Alman vatandaş sıkıntı yaşamaz. Onun dışında ki bütün kavga ve sıkıntılarda Alman vatandaşını tutarlar ama çok göze batacak şekilde olmaz.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Ben hiçbir ayrımcılığa maruz kalmadım ama maruz kalanlar vardır. Buna bazı örnekler verirsek; kültür olarak, inanç olarak olabilir. Göçmenler çalıştığı iş yerinde ayrımcılığa maruz kalıyor olabilir ki ayrımcılık yapan kişi de bir yabancı olabiliyor bazen. Ben bugüne kadar ne kendimde ne de etrafımda ayrımcılık yapan veya ayrımcılığa uğrayan birini görmedim.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Müslüman olunca bir şekilde göze batabiliyorsun ve ikinci sınıf insan muamelesi görebiliyorsun.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Bence göçmenlerin dili öğrenip, çalışmaya başladığı zaman ırkçılığa uğrama ihtimali ciddi manada azalıyor. Ama yine de sıkıntılı bir tipe denk gelme ihtimaliniz her zaman var. Fakat bu ülkede hukuk sistemi ve emniyet teşkilatı gerçekten düzgün çalıştığı için bir problemle karşılaştığınızda, o problem daha rahat çözülebiliyor. Bunun için ihtiyacınız olan iki şey dili iyi bilmek ve sosyal yardım almadan kendi ayaklarınızın üzerinde durabilmek. Yaşanılan başka problemler olarak şiddet olayları olabiliyor. Ancak bunlar gerçekten istisnai, birkaç yılda bir olan hadiseler. Bunun dışında işinizi halledeceğiniz bir yerde, birisi size saygısızca davranabilir. Ev tutarken sorun yaşayabilirsiniz ya da iş ararken böyle bir sorunla karşılaşabilirsiniz.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Bizim bulunduğumuz şehir küçük bir yer olduğu için ayrımcılığa uğramadık şimdiye kadar. Ama Almanlar bazen milliyetçilik yapıp önemli işlerde Almanların çalışmalarını istiyor. Göçmenlerin iş hayatında yükselbileceği bir nokta vardır ve ötesine asla geçemezler. Bu görünmez bir kural gibidir.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Burası büyük bir ülke ve eyalet sistemi ile yönetiliyor. Her eyaletin herhangi bir konuya bakışı farklılık gösteriyor. Ben batıda Nord-Rhein Westfalia eyaletinde yaşıyorum. Burada yabancı sayısı çok fazla olduğu için göçmenlere karşı bir tutum yok. Tabii ki çevrenizde milliyetçi insanlara azda olsa rastlıyorsunuz. Benim karşılaştığım ayrımcılık genelde dil üzerine oluyor. Bazen İngilizce bildikleri halde “Das ist Deutschland!” (Almanca konuş) diyerek konuşmayı reddedebiliyorlar.”

Katılımcılardan bazıları göçmenlerin genelde dil bilmediklerinden ayrımcılığa maruz kaldığını söylerken; bir kısmı da dinleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalabileceklerini ifade etmiştir.

4.4. DİL

“Araştırmacı: Almancayı hangi düzeyde konuşup anlayabiliyorsunuz? Yabancı dille ilgili sorunuz varsa, bunun sizin özgüveninize ve toplumsal hayatınızın uyum sürecine yaptığı olumsuz etkilerini açıklayabilir misiniz?”

+*Katılımcı-1: [S.M.; K/50]* “Almancayı kendimi ifade edecek kadar biliyorum. Öğrenmeden önce toplumsal ilişkilerde özellikle, özgüven eksikliği vardı tabii ki ama dili öğrendikçe hepsi azaldı.”

+*Katılımcı-2: [D.S.; E/31]* “Daha önce Münih’te bulunduğum için orada bir kursa gitmiştim. Yaşadığım yer ile kurs arası mesafe 30 kilometre idi. Çoğu zaman derse zamanında giremiyordum. Bu sebeple kursu çok rahat tamamlayamamıştım. Zaten orada da A2’yi yeni bitirmiştim. Dresden’e geldiğim zaman tekrar kursa başladım. Ağustos ortasından beri kursa gidiyorum. Seviyem şu an A2-B1 arasında. Ortalama B1 seviyesinde de 3 ay sonra çok rahat konuşuyor olurum. Ama yine de bir dili tam anlamıyla gerçekten öğrenmek zor. Yıllarınızı vermeniz gerekiyor. Çünkü Almanca konuştuğunuz kişinin hangi seviyede konuşacağını bilmiyorsunuz. Türkiye’de de olduğu gibi burada da bir kelimenin birden fazla anlamı olduğu için sıkıntılı bir durum. Dilin olmaması sizin özgüveninizi kırıyor. Yapabileceğiniz bir şeyi konuşamadığınız için yapamıyor veya harekete geçemiyorsunuz. Fakat dili öğrendikçe özgüveniniz artıyor. Toplumsal hayatı etkileyen en önemli etken dildir. Dil olmadığı zaman küçük bir alışveriş yapacağınız zaman bile ciddi stres oluyor insanda. Burada devlet size yardım ediyor ve dil kursunu ücretsiz veriyor. Zaman ayırırsanız 6-7 ay gibi bir süreçte

çok iyi bir dereceye gelebilirsiniz. Ama işte Türkiye’den gelen çoğu göçmenin özelliği tembel olmaları. Bu yüzden dilde kendini geliştiremeyen çok göçmen var.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Şu an hala kursa devam etmekteyim. B1-B2 seviyesinde Almanca biliyorum. Çalıştığım yerde hep Almanca konuşuyoruz. Önceden yanlış konuşmaktan çekiniyordum. Kendimi Almanların yanında çok rahat hissetmiyordum. Sanırım bu Almanya’da ilk yılımda böyleydi. Bu durum beni Almanca konuşmaktan alıkoyuyordu. Ama şu an daha iyi Almanca öğrendiğim için artık daha rahatım.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Almancayı kendimi ifade edebilecek kadar biliyorum.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Almancam şu an C1 seviyesinde. Akıcı bir şekilde konuşup, resmi yazışmaları yazıp, anlayabiliyorum. Ancak Almanca zor bir dil. Günlük esprileri ve deyimleri kullanabilmek için burada birkaç yıl geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Ailemizin geçimini sağlamak için geldiğim günden beri çalışıyorum ve bu sebeple dil kursuna gidemedim. Çalıştığım yerin sahibi de Türk olduğu için çok da ihtiyaç duymadım. O yüzden dili tam bilmiyorum. Kendimi ifade edecek kadar biliyorum.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Almancam B1 seviyesinde. Günlük hayatta çok basit işlerimi halledebiliyorum. Ama bu sosyalleşmeme, daha karmaşık işleri halletmeme engel oluyor. Sosyalleşme insan hayatında azaldığında beraberinde özgüven ve uyum sürecini sekteye uğratma sorunları doğuruyor. Ama profesyonel anlamda bir sorun yaşamıyorum. İngilizce ile çalışıyorum.”

6 numaralı katılımcı dışında diğerkatılımcılar dili ÷lkede rahat edebilecekleri kadar öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Siz ve aile üyeleriniz evde hangi dili, sokakta hangi dili konuşuyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Çocuklarım evde, kendi aralarında Almanca konuşurlar ama benimle konuşurlarken Türkçe konuşuyorlar. Sokakta da genelde Almanca konuşuyoruz.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Evin içinde ailecek Türkçe konuşuyoruz. Benim Kürtçem çok iyi değil ama bizimkiler arada Kürtçe konuşuyorlar. Genel olarak Türkçe konuşuyoruz. İşyerinde ustam Türk olduğu için Türkçe konuşuyoruz. İzinli günümde ise dışarı çıktığımda tabii ki Almanca konuşuyorum. Gittiğim Almanca kursunda da kimse Türkçe bilmediğı için orada da Almanca konuşuyorum ve bunun bana daha çok faydası var. Münih’teyken dil bilmeden çok rahat bir şekilde hayatımı sürdürebiliyordum çünkü gittiğimiz her yerde Türk çalışan oluyordu. Münih’te bir göçmen Türkçe konuşarak her ihtiyacını karşılayabiliyor ve hayatını devam ettirebiliyor.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Benim eşim Alman. Yaklaşık 4-5 aydır evliyiz. Evde ve sokakta Almanca konuşuyoruz. Tabii ki evlenmeden önce eşimle İngilizce konuşuyorduk. Ama bir Türk ile evli olsaydım durum bambaşka olurdu.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Evde Türkçe konuşuyoruz. Dışardayken baş başa iken de Türkçe konuşuyoruz ama Almanca gereken yerlerde Almanca konuşuyoruz.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Kendi aramızda Türkçe, sokakta Almanca konuşuyoruz.”

+*Katılımcı-6: [H.O.; E/35]* “Evde hem Almanca hem de Türkçe konuşuyoruz. Üçüncü bir dil olarak da kreşte çocuklara İngilizce öğrettikleri için daha da öğrensin diye onlarla İngilizce konuşuyoruz. Yani üç dilli bir ev gibi oluyor.”

+*Katılımcı-7: [Y.A.; E/28]* “Türkçe konuşuyoruz. Sokakta duruma göre İngilizce ya da kardeşlerim Almanca konuşabiliyorlar.”

Genel olarak sokakta Almanca evde kendi aralarında Türkçe konuşmaktadırlar. 3 numaralı katılımcı Alman biriyle evlendiği için evde de Almanca konuştuğunu ifade etmiştir.

4.5. YALNIZLIK, GÜVEN VE MUTLULUK

“Araştırmacı: Bu ülkede kendinizi yalnız hissettiğiniz zamanlar oluyor mu? Oluyorsa niçin?”

+*Katılımcı-1: [S.M.; K/50]* “Oluyor tabii ki. Annem, babam ve kardeşlerim yanımda olmadığı için.”

+*Katılımcı-2: [D.S.; E/31]* “Yalnız hissettiğim zamanlar oluyor ama bu sadece benim için değil birçok insan için de geçerli. Yalnız olmanın en temel sebebi anlaşılmamaktır. Burada bir randevunuz varsa, bu bir hastane veya herhangi bir devlet kurumu randevusu olabilir, bu randevuya gitmek zorundasınız ya da gidemediğinize dair bir belgeli özür vermeniz gerekebilir. İşyerinden bunun için izin istediğiniz zaman, özellikle devlet kurumu için, hep bir randevuya gidiyorsun tarzında negatif bir tavırla sizin yalnız hissetmenizi sağlıyorlar.”

+*Katılımcı-3: [F.N.; K/30]* “Aslında önceden kendimi çoğu zaman yalnız hissediyordum. Arkadaş edinmek çok zordu. İnsanlar tanımadığı insanlara mesafeli davranıyorlar.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Evet oluyor. Ailemle de olsam bazen yalnız olduğumu hissedebiliyorum. Sebebi de bu ülkeye tam bir uyum sağlayamadığım için.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Olmuyor. Etrafımda Türkiye’den çok daha kaliteli bir arkadaş çevresi var. Ayrıca Türkiye’deki yakın arkadaşlarım da Almanya’ya geldiği için şu an Avrupa’da Türkiye’den daha fazla arkadaşım var.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Kendimi yalnız hissettiğim zamanlar çok olmadı. Çünkü dediğim gibi burada Türk nüfusu çok fazla. Sadece benim şehrimde 4 tane camii var. Oranın cemaati kadar da insan var. Oradan çıkarabiliriz ne kadar Türk olduğunu.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Evet. Sebebini tam olarak nasıl açıklayabileceğimi bilmiyorum. Arkadaş ortamı biraz mantara benzer. Biri seni başka bir arkadaşla tanıştırır ve onlarda başkalarıyla tanıştırır. Sanırım bu çoğalmaya uygun ortamı henüz kuramadım diyebilirim.”

5 ve 6 numaralı katılımcılar yaşadıkları çevrede Türklerin yoğun olmasından dolayı yalnızlık hissetmezken; diğer katılımcılar ise ailelerinden uzakta oldukları için yalnızlık hissedebildiklerini dile getirmişlerdir.

“Araştırmacı: Bu yalnızlık duygusunu karşılaştırsak Almanya’da mı/Türkiye’de mi daha fazla yalnızlık hissediyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Almanya’da tabii ki.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Almanya’da daha çok yalnızlık hissediyorum. Çünkü Türkiye’de lisans ya da yüksek lisans yaptığımda yabancı bir şehirde olduğum zaman bile konuştuğum dil ortaktı. Kendi memleketimde yaşadığım birçok alışkanlığı tabii ki okul okuduğum memlekette de devam ettirebiliyordum. O yüzden kendimi yalnız hissetmiyordum. Almanya’da kültür farkı belli bir yaşı geçtikten sonra size yalnızlık hissi yaratıyor. Örnek verirsek ben 2 yıldır buradayım. Münih’teyken 30 kişi aynı yerde kalıyorduk ve aynı dili konuşuyorduk. En fazla 2 veya 3 arkadaş birbirimizi

arar ve sorarız. Onun dışında 11 aydır Dresden'deyim arkadaş edinmedim. Arkadaş bulmak için de çaba sarf etmedim.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Türkiye’de daha fazla yalnız hissediyordum. Farklı ülkelerde yaşadığım için zamanla kafa yapım değişti. Türkiye’deki arkadaşlarımla konuşurken onların beni anlamadığımı fark ettim. Çünkü benim ne tür tecrübelerle sahip olduğumu ve hayata nasıl bir perspektiften baktığımı anlamıyorlardı. Tabii ki Almanya’da da yalnızlık duygusu oldu ama Türkiye’de daha fazla oldu diyebilirim.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Tabii ki Almanya’da.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Şu an Türkiye’de olsam günlük hayatımı idame ettirmekte çok zorlanacağımı ve daha mutsuz, daha yalnız hissedeceğimi düşünüyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Yalnızlığı bazen hissedebilirsiniz ama hem Türklerin hem de akrabalarımızın olduğu bir yerde yaşadığımız için çok da yalnız hissetmiyoruz. Türkiye’ye göre tabii ki çok fazla insanla görüşmüyorsun ama yine de burası iyi.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Sanırım çok bir fark yok benim için. Tabii ki Türkiye’de biraz daha iyiydi.”

3 ve 5 numaralı katılımcılar Türkiye’de daha fazla yalnızlık hissettiklerini söylerken; diğer katılımcılar da Almanya’da daha çok yalnız hissettiklerini ifade etmişlerdir.

“Araştırmacı: Başka bir ülkede işçi bir göçmen olarak çalıştığınız için kendinizi mutlu ve şanslı hissediyor musunuz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Elbette. Kendi ayaklarımın üstünde durabilmek çok güzel bir duygu.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Tabii ki de. Burada yaptığınız vasıflı işlerde kendinizi daha şanslı hissedebilirsiniz çünkü burada yaptığın işin açıkça bir iş tanımı var ve çalışma saatleri belli. Yani genelde bir plan vardır. Vardiyalı bir işte çalışıyorsanız onun zaten haftalar öncesinden planı yapılır. Düzenli bir işiniz varsa giriş-çıkış ve mola saatleriniz de alacağınız maaş da bellidir. İş tek olsun ama o işin profesyoneli sen ol mantığı var burada. Şu an çalıştığım işyerim yiyecek ve içecek üzerine. İşyeri sahibi de Türk olduğu için tıpkı Türkiye’deki gibi sana maaş veriyorum ve senden her işi yapmanı bekliyorum mantığı geçerli. Almanya’da dilimi iyice geliştirip, kendi mesleğim üzerine iş yaptığım zaman tabii ki de bu beni daha mutlu ve daha şanslı hissettirecek.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Belli bir tecrübe ve belli bir vasıfla buraya geliyorsan mutlu ve şanslı hissediyorsun. Almanya’nın alım gücü var. Maaşını yetirebiliyorsun. Türkiye’de ayın sonunu getiremiyordum. Asgari ücretle bile çalışsan burada yatırım yapabiliyorsun, seyahat edebiliyorsun, hobi edinebiliyorsun, kendine zaman ayırabiliyorsun ki en önemlisi de bu zaten.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Kendimi şanslı görmüyorum. Çalışmak istediğin zaman kendi ülkende de çalışabilirsin.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Evet. Mutlu hissediyorum. Eşim de çalışıyor ve aylık gelirimiz hemen her şeyi yapmaya imkan tanıyor. Ayrıca yaşadığımız toplum insanlara saygılı, eğitim seviyesi yüksek ve refah içinde. Devlet de gerçek anlamda demokratik bir hukuk devleti. Bu saydıklarımın da dünyadaki pek çok kişinin hayali olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla kendimi tabii ki şanslı hissediyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Burada çalışmaktan mutluyum. Geldiğim günden beri çalışıyorum. Buranın kural ve düzenlerine uyduğunuz sürece bir sıkıntı yaşamazsınız. Çalışma koşulları Türkiye’ye göre gayet insani. Ücretleri de gayet iyi.

Burada kazandığınız gelire her türlü geçinebilir, istediğinizi alabilirsiniz. Türkiye'ye veya başka bir ülkeye tatile de gidebilirsiniz.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “İşçi bir göçmen değilim. Politik bir ilticacıym. Kendimi şanslı hissediyorum ama mutluluk konusunda kesin bir şey diyemem.”

1, 2, 3, 5 ve 6 numaralı katılımcılar kendilerini göç ettikleri ülkede şanslı ve mutlu hissederken; 4 numaralı katılımcı şanslı hissetmediğini ifade etmiştir.

Farklı olarak 7 numaralı katılımcı da iltica ettiği ülkede çalışmaktan dolayı şanslı hissetse de mutluluğu konusunda kesin bir ifade kullanamamıştır.

“Araştırmacı: Kendinizi Almanya’da ne derece güvende hissediyorsunuz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Kendimi ekonomi ve sağlık yönünden çok güvende hissediyorum. Sadece toplumsal açıdan, bazı kesimlerin Türk toplumuna bakış açısı bazen korkutuyor.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Almanya gerçekten çok güvenli bir ülke ve size bunu hissettiriyor. Örneğin; Türkiye’de gireceğiniz bütün alışveriş merkezlerinde x-ray cihazından geçmek zorundasınız ama burada hiçbir yerde x-ray cihazı yoktur. Burada sokakta çok fazla polis görmezsiniz ama bir olay olduğu zaman polisin nereden geldiğini fark etmeden ortalık polis kaynar ama siz bunu normal göremezsiniz. Sadece bir olay olduğu zaman fark edersiniz çevremizde bu kadar polis memuru var mıydı diye. Genelde buranın polis memurları birçok konuda yetkili ve ekipman olarak da çok donanımlı. Karanlık bir sokaktan bir kadın veya bir erkek gece geç saatlerde çok rahat bir şekilde korkmadan geçebilir. Genelde göçmenlerin toplu bir şekilde oturdukları yerler biraz daha sıkıntılıdır. Ufak olaylar olabiliyor ve birkaç uyarı sonucunda bu olaylar da çözülüyor. Zaten göçmenler, oturma izni alana kadar üstlerinde polis baskısı olduğu için herhangi bir suça karışmamaya çalışıyorlar.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Aslında şöyle söyleyebilirim; Avrupa bayrağının olduğu her yerde kendimi mutlu ve güvende hissedebiliyorum. Bir kadın olarak burada gecenin bir vakti dışarı çıkıp dolaşabilirsin. Her yer güvenli. Kimse sana yaklaşmıyor. Çünkü insanlar burada ne tür cezalarla karşılaşacaklarını biliyorlar. Türkiye’de böyle bir duygu hissetmiyordum.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Almanya daha sakin bir yer ama insanların dediği kadar da güvenli bir yer değil. Türkiye’de aynı şekilde. Önemli olan yaşadığın ülkede kendine oluşturduğun çevre.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Çok güvende hissediyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Burada bütün insanlar kurallara uyar. Sende kurallara uyarsan ve denileni yaparsan çok bir sıkıntı olmuyor. Güvenilir bir yer. Yaklaşık %90 güvenilir insanlar. Tabii bölgeden bölgeye, şehirden şehre değişir. Ama burada insanlar sabaha kadar dışarıda olabilir. Kimse de sana bir şey demez. Güvenlikle ilgili de bir sıkıntın olmaz. Tabii burada da tehlikeli caddeler ve şehirler olabilir ama bu çok azdır. Almanya’da insanlar genel olarak kurallara uyuyorlar. Polislerden ve cezalardan da çekindikleri için yanlış bir şey yapmaya cesaret edemiyorlar. Türkiye’ye göre daha güvenli burası.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Çok güvende hissediyorum.”

2, 3, 5, 6 ve 7 numaralı katılımcılar Almanya’da kendilerini daha güvende hissederken; 1 ve 4 numaralı katılımcılar arada bir cevap vermişlerdir.

4.6. DÖNÜŞ PLANLARI

“Araştırmacı: Türkiye’ye dönmeyi düşünüyor musunuz? Ne zaman? Neden?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Hayır, dönmeyi şimdilik düşünmüyoruz ama zaman ne getirir bilemem.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Birkaç aydır aslında daha net bir şekilde dönmeyi düşünmeye başladım. Bir yere alışmak, bir düzen kurmak ve oraya adapte olmak gerçekten çok zor. Çünkü çok keskin bir kültür farkı var. Burada çok rahat bir şekilde yaşıyor, ekonomik, sosyal açıdan çok huzurlu hissediyorsunuz ama benim için burası alışabileceğim bir kültür değil. Ben Almanya’da kalırsam yalnız kalacağım ve yalnız devam edeceğim. Türkiye’nin alım gücü çok düştüğü için gelmeyi düşünsem bile önce bir para biriktirmem gerekecek. Bunun için de en az 3-4 sene gerekecek ki biriktirdiğim paranın Türkiye’de bir karşılığı olsun.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Hayır. Dönmeyi hiç düşünmüyorum umarım düşünmem de. Artık Almanya’da kendime göre bir yol çizdim. Tatillerde tabii ki ailemi ziyarete gidebilirim ama dönmek kesinlikle ve kesinlikle istemiyorum.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Dönmeyi düşünüyorum. Maksimum 10 senelik bir hedef koyduk ve 4. yılım bitmek üzere. Kısmet olursa 5 veya 6 yıl içinde ailecek dönmeyi düşünüyoruz.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Hayır, düşünmüyorum. Sadece Türk yemeklerini özledim. Kısa tatiller yapıp, bu tatillerde; Adana, Antep gezisi yapıp her şeyi yemek istiyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Dönüş planlarımız yok. Zaten 2020 yılında geldik buraya. Eşim doğma büyüme Alman vatandaşı. Eşim için burası ana vatanı gibi. Bizim çocuklar da burada doğdu gibi. Bu nedenle aksi bir durum olmadığı sürece dönmeyi düşünmüyoruz.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Hayır.”

1, 3, 5, 6 ve 7 numaralı katılımcılar Türkiye’ye dönmeyi düşünmezlerken; 2 ve 4 numaralı katılımcılar belli bir birikim yaptıktan sonra ülkelerine dönmeyi düşünmekte olduklarını ifade etmişlerdir.

“Araştirmacı: Gçmenler yaşadıkları ülkenin hayat şartlarından şikayetçi oldukları halde ülkelerine neden kesin dönüş yapmıyorlar? sizce bunun sebebi nedir?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Bence insanın karnı nerede doyuorsa yaşam orada devam ediyor.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Neden şikayetçi olduklarını örnekleme gerektirse Almanya'nın kültüründe mektup kültürü vardır. Devlet size mektup gönderir. Doktorunuz size mektup gönderir. Yani sizin burada sürekli postanızı kontrol etmeniz gerekir nk randevunuza gitmezseniz neden gitmediğinizi açıklayan bir belge sunmanız ve bir de özür mektubu vermeniz gerekir. nk Almanların kültüründe bu var. Devlet ya da doktor sizi ağırmışsa gideceksiniz. Bu kültüre alışkın bir toplum olmadığımız için en büyük şikayet budur nk mektupları kaçırdığımız zaman ister istemez çok başın ağrıyor. Memurla aranı bozarsan işlemlerin sıkıntılı ilerler. Burada alışıyorsan sigortan olmak zorunda. Çalışmıyor isen nasıl geçindiğini ispatlayabilmek için ya devletten yardım alacaksın ya da paran varsa nereden geldiğini göstereceksin ve o para bitene kadar onu kullanacaksın. Burada işi bıraktığımız zaman sosyal hizmetlere gidip ben işi bıraktım, benim son maaşım bu kadar dediğinde sosyal hizmetler sana tarih verecek ve şu tarihte seni işsizlik maaşına ya da yardıma bağlayacağız diyecek. Burada insanlar çalışıyorlar fakat gelirleri yetmediği zaman devlet o kişilerin kirasını ve faturalarını veriyor. Çocuğunuz varsa ocuk parasını veriyor. Hatta ocuk parasını herkese veriyor, geliri yetene de yetmeye de. Burada okulların hepsi niversite de dahil ücretsizdir. Eğitim masraflarını devlet bir şekilde karşılıyor. Sizden zaten belirli giderler alıyor. Mesela benim yeğenlerim okula gidiyor. Babası alışıyor ve maddi olarak yeterli gelmediği için devlet yardım ediyor. Babaları ben çocuklarımın okulda yediği yemekleri ödeyemem dediği zaman devlet bunu karşılıyor. nk o ocuk okula

gidiyorsa, her Alman gibi öğle saatinde öğle yemeğini yemek zorunda. Bunun gibi birçok avantaj var. Mesela burada evsiz kalamazsınız çünkü devlet sizi bir eve yerleştirir. Evde kalırsınız. Faturalarınızı öder. Yeme içmenizi karşılar ama çalıştığınız zaman da devlet sizden sigorta, emeklilik ve yaşlandığınızda size bakacak hemşire de olmak üzere sizden dört kalem kesinti yapıyor. Burada yüksek maaşla çalışan insanlar çok ciddi oranda devlete vergi veriyor. Bir özel güvenlik 4500 euro alıyorsa ve bekarsa bunun ortalama olarak 1500 euro kadar bir kısmı devlete gidiyor. Örnekler üstünden gidelim mesela geçenlerde İstanbul’da bir patlama oldu ama Almanya’da herhangi bir patlamaya ya da terör eylemine denk gelmezsiniz çünkü burada vatandaşlar polisin görevini üstleniyor. Herhangi bir olayda vatandaş kayıt edip, gerekli yerlere gönderiyor. Burası çok rahat. Oturma izniniz varsa istediğiniz sıfır arabayı almak çok kolay. Mercedes’in kendi bankası var. Bir galeriye gittiğinizde hemen kendileri size bir kredi çıkartıyor ve istediğiniz arabayı alıyorsunuz. 5 yıl sonra isterseniz arabayı iade edip kalan borcu ufak bir miktarla kapatıyorsunuz ya da isterseniz araba sizde kalıyor 5 yıl daha taksitlerini ödüyorsunuz. İmkanlar çok fazla ama ev almak biraz sıkıntılı. Biraz peşinde koşarsanız, birazda kağıtlarımızı iyi gösterirseniz ev sahibi de olabilirsiniz.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Eski nesil gurbetçi Türkler daha çok şikayet ediyorlar. Ama böyle bir şey yok. Bence o insanlar, Türkiye’den buraya insanların gelip de pastadan pay almalarını istemiyorlar. Çünkü burada her türlü imkan elinin altında var. Araba alabiliyorsun. Boş zamanın var. Yılda 30 iş günü, yani altı hafta kadar tatilin var. Bunun dışında resmi tatiller de var. Yani çok fazla avantaj var ama buradaki eski kesim buraya gelmek isteyen insanların pastadan pay almalarını istemiyorlar bence. Şikayet de etmiyorum, dönmekte istemiyorum. Burada hayat çok güzel ve huzur var. Gelmek isteyen olursa da hoş gelsin.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Bunun birçok sebebi var. Maddiyat, ülkeye alışması ve kurulu düzenlerinin olması gibi sebepler.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Eğer bir güvenlik endişesi yoksa bence bunun tek sebebi para. Gurbetçiler burada Türkiye’deki orta sınıftan daha rahat durumda yaşayıp, euro üzerinden kazandıkları paraları Türkiye’de harcarlarken akrabalarına genelde yalan söyleyip, hava atıyorlar bence. Bu insanların çok büyük çoğunluğu da vasıfsız işçiler oldukları için, Türkiye’ye döndüklerinde daha iyi işler bulamayacaklarını biliyorlar ve buradaki konforlarından vazgeçemeyip çok sevdiklerini söyledikleri memleketlerine de dönmüyorlar.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Avrupa’daki göçmenler adına konuştuğumda burada her konuda belli bir düzen ve kural olduğundan ve Türkler de bu kurallı hayata alışık olmadığından şikayetçi oluyorlar. Fakat burada yaşamak daha kolay. Eğitim şartları da iyi ve ücretsiz olduğu için kesin dönüş yapmıyorlar. Almanya’da çoğu kursa makul ücret karşılığında gidebilirsin ve parayı alım gücü olduğu için, çalıştığım sürece tabi, her şeye ulaşım alabilirsin. Çalışmadığında devlet desteğiyle temel şeylere ulaşabilirsin.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Ülkelerinde hayat şartları daha kötü olduğu için bence. Bir insanın insanca yaşaması, herhangi bir sınıra ya da kültüre bağlı olmamalı.”

1, 4, 5 ve 7 numaralı katılımcılar benzer cevaplar vererek şikayetçi göçmenlerin neden ülkelerine geri dönmediğini Almanya’da geçimlerini rahat sağladıkları için olduğunu açıklarken; 2 ve 6 numaralı katılımcılar da benzer olarak Almanların Türklere göre daha disiplinli sürdürdükleri yaşamlarına adaptasyon sağlamakta zorlandıkları için olduğunu düşünmüştür.

3 numaralı katılımcı da diğer katılımcılardan farklı olarak; eskiden göç etmiş göçmenlerin, yeni gelecek göçmenlerin pastadan pay almalarını istemedikleri için gelmelerini istemediklerini düşündüğünü söylemiştir.

“Araştırmacı: Yurtdışına çıktığınız güne geri dönecek olursak – bu ülkede yaşadıklarınızı göz önüne alarak- tekrar yurt dışına çıkar mıydınız? Niçin?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Evet, çıkardım. Çünkü kendimi Almanya’da daha zgr hissediyorum.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Ben 2 yıl önce yurtdışına ıkmasaydım bugünkü Türkiye şartlarında kesin ve kesin çıkardım. Çünkü bu kadar yüksek enflasyonun olması, alım gücünün düşmesi, Türk lirasının bu kadar değer kaybetmesi, insanların dışarda bir çay, kahve içmesinin veya bir yemek yemesinin lükse girmesi çok üzücü. Gaziantep’te mesela çok göçmen vardı ama ben bundan şikayetçi değildim. İşçinin değerinin çok azalması ve senin yaptığın işi daha ucuza birinin yapması ister istemez o piyasayı ldryor. Yani kısacası tekrar çıkardım.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Evet, tekrar çıkardım. Çünkü macera gibiydi. Bir şeyleri tek başıma yapabildim ve bunu başardım. Kendimle gurur duyuyorum. Cesaret olursa gerisi kendiliğinden geliyor.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “ıkardım. Hatta başka ülkeleri de denemek isterdim.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Kesinlikle ıkardım. Keşke niversiteyi Türkiye’de okumayıp o zamandan itibaren çıkmış olsaydım.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “Zaten lkemizdeki ekonomik nedenler ile Almanya’ya göç ettik. O yüzden yaşadıklarımızı göze alarak kesin çıkardık.”

+Katılımcı-7: [Y.A.; E/28] “Kesinlikle ıkardım. Daha nceki cevaplarım bunu açıklamış olmalı.”

Tüm katılımcılar Almanya’da yaşadıklarını göze alarak tekrar yurt dışına çıkmak isteyeceklerini ifade etmişlerdir.

“Araştirmacı: Yaşam m¼cadelesi için sizin bu ¼lkede ¼dediđiniz bedelleri ¼demek şartıyla ailenizden herhangi birini bu ¼lkeye getirmek ister miydiniz?”

+Katılımcı-1: [S.M.; K/50] “Evet, isterdim. Bu iyi olurdu.”

+Katılımcı-2: [D.S.; E/31] “Annem ve babam Almanya’da, kız kardeşim de Fransa’da yaşadığı için kimseyi getirme şansım yok ama yurt dışında yaşamıyor olsalardı kesinlikle getirmek isterdim. Konuştuğum insanlara diyorum ki fırsat yaratın ve çıkın gelin buraya. Hatta çok ciddi manada ısrar ediyorum. Ben alışmamış olabilirim ama sen ile ben aynı değiliz. Belki sen adaptasyon sağlayacaksın. Belki sen buraları daha çok seveceksin. Tavsiye ederim insanlara. M¼mk¼nse buraya rahat şartlar altında gelmelerini ve buranın devleti ile sıkıntı yaşayacak durumlar oluşmadan gelmelerini tavsiye ederim. Herhangi birisinin benim ¼dediđim bedelleri ¼demek şartıyla tabii ki de gelmesini isterdim buraya.”

+Katılımcı-3: [F.N.; K/30] “Evet, tabii ki isterdim. Ben çok sorun yaşamadım ama sorun yaşayacak olsalar bile kesinlikle gelmelerini isterdim. Onların da bu pencereden bu ¼lkeyi g¼rmelerini isterdim.”

+Katılımcı-4: [A.A.; E/40] “Kesinlikle getirmek istemezdim.”

+Katılımcı-5: [İ.M.; E/28] “Kesinlikle. Zaten bunu yapmaya çalışıyorum. Bir kardeşim burada ¼niversite okuyor. Diğer kardeşimin de ¼niversite için buraya gelmesini arzu ediyorum. B¼ylelikle insan gibi yaşamanın tadına varmasını umuyorum.”

+Katılımcı-6: [H.O.; E/35] “İmkanım olsa b¼t¼n ailemi Almanya’ya getirirdim. Buranın şartları T¼rkiye’nin şartlarına g¼re çok çok iyi. Onlarında bu şartlardan yararlanmalarını isterdim. Burada sıkıntı olarak g¼rd¼đ¼m tek şey, Almanya’nın havasının hep soğuk ve yağmurlu olması.”

+*Katılımcı-7: [Y.A.; E/28]* “Evet getirirdim. Yol sıkıntılıydı ama vardığımız yerde en azından insanca yaşam bulabildik.”

4 numaralı katılımcı dışında tüm katılımcılar kendi ödedikleri bedelleri ödemek şartıyla ailelerinden herhangi birini Almanya’ya getirmek isteyeceğini ifade etmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Karşılaştırmalı Sonuçlar

Almanya'ya ve Türkiye'ye dış göç yapmış Türk ve Suriyeli göçmenlerle yapılan görüşmelerle, farklı başlıklar altında karşılaştırılmalı olarak şu sonuçlara varılmıştır;

- **Göç Sebebi ve Zorlukları:** Suriyeli göçmenleri dış göçe yönlendiren ülkelerindeki savaşken; Türk göçmenlerin dış göç sebeplerine de kendi ülkelerinde yaşadıkları ekonomik sıkıntılar ve yine ülkelerindeki siyasal ortamın farklılıklara karşı tutumu örnek verilebilir.

- Suriyeli ve Türk göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki adaptasyon sürecine etki eden önemli bulunacak noktalardan biri olan konu ev sahibi toplumun rutin gündelik yaşamlarıdır. Göç ile farklı bir hayata adım atan göçmenler, ya yaşam tarzlarını tamamen değiştirmekte ya da bu yeni yaşamlarına uyum sağlayamamaktadırlar.

- **Kültürel Uyum:** Hem Suriyeli hem de Türk göçmenlerin göç ettikleri ülkeye uyum sağlayanları olduğu gibi uyum sağlayamayanların da olduğu saptanmıştır. Her iki ülke göçmenlerinin bir kısmı ailelerine ait değerleri sürdürmeye çabalarken bir kısmı da gelişime açık olduğunu, farklı bir ülkede bakış açılarının değiştiğini ve değişimin kaçınılmaz olduğunu ifade etmişlerdir.

- Her iki ülke göçmen katılımcıların da rutin bir gününde yaşadıkları sorunlarla ilgili çeşitlilik saptanmıştır. Yani rutin bir gününde hiçbir problemle karşılaşmadığını söyleyen katılımcılar olduğu gibi birçok problemle karşılaşan katılımcıların da olduğu fark edilmiştir. Rutin bir gününde problem yaşadığını ifade eden iki ülke göçmenlerinin ortak sorununun dil bilmemekten kaynaklı problemler

yaşadığı bulgusuna varılmıştır. Akabinde dili öğrenmeye başladıkça rutin bir gününde daha rahat yaşamaya başladıklarını da aktarmışlardır.

- **Dil:** Suriyeli ve Türk göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki adaptasyon sürecine etki eden başka bir önemli konu da ana ve ikinci dil kullanımlarıyla ilgilidir. Yapılan görüşmelerde dili öğrenememek veya geç öğrenmek göçmenlerin rutin bir gününü bile geçirmekte zorluk çıkarırken; göçmenlerin dili öğrenmeye başlamasıyla da göçmenlerin topluma uyum sağlama durumlarında artışa gitmiştir. Ayrıca dil öğrenip, kendini ifade etmeye başlayan göçmenler ev sahibi toplumda daha az ayrımcılığa maruz kalmıştır. Değinilmesi gereken başka bir konu da ülkesinden küçük yaşta göç eden veya öğrenci olan göçmenlerin eski nesil göçmenlere veya okumamış olan kişilere oranla ana dilini daha az kullanıyor olduğudur.

- Ayrıca görüşmeye katılan göçmenlerin dil yeterliliği ile ekonomik durumları arasında doğru orantılı bir ilişki söz konusudur. Dili iyi bilen göçmenlerin, dili az seviyede veya hiç bilmeyen göçmenlere göre daha vasıflı ve yüksek gelirli bir işte çalıştıkları kanısına varılmıştır.

- Son olarak da ileri düzeyde Almanca veya Türkçe bilen katılımcıların üniversite ve yüksek lisans mezunu oldukları da görülmüştür.

- **Yalnızlık, Güven ve Mutluluk:** Hem Almanya'ya hem de Türkiye'ye göç eden Türk ve Suriyeli göçmenlere yalnız hissetmeleriyle ilgili açık uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcılar, Türk ve Suriyeliler olmak üzere, büyük bir kısmının cevaplarına bakılarak yalnız hissettikleri sonucuna varılmıştır. Katılımcıların ailelerinden, arkadaşlarından ve memleketlerinden uzak olmaları yalnız hissetmelerinde başlıca etken olarak görülmüştür. Yalnız hissedenlere karşı daha az oranla yalnız hissetmeyen katılımcıların da olduğu görülmüştür. Suriyeli göçmenlerin ülkelerindeki savaştan kaçtıkları için Türkiye'de daha güvende ve mutlu hissetmeleri, Türklerin de

Almanya’da daha özgür hissetmeleri ve ekonomik anlamda iyi bir seviyede olmaları yalnız hissetmemelerinin ve mutlu olmalarının nedenlerindedir.

- **Dönüş Planları:** Ana vatanlarına geri dönmeyi düşünen Türk ve Suriyeli göçmenler olduğu gibi dönmeyi düşünmeyen göçmenler de olmuştur. Suriyeli göçmenlerin bir kısmı savaş biterse ülkelerine dönmeyi arzuladıklarını söylerken; bir kısmı da Türkiye’ye alıştıklarını ve sadece tatillerde ülkelerine gitmeyi düşündüklerini dile getirmişlerdir.

- Almanya’daki Türk göçmenlerin birçoğu yapılan görüşmelere göre geri dönmeyi düşünmemektedir. İleri sürülen sebepler ekonomik refah ve mutluluk hissi olarak saptanmıştır. Ana vatanına geri dönmeyi düşünen Türk göçmenlerin de kendilerine bir süre tanıyıp akabinde para biriktirip, Türkiye’de bir iş kurmak için dönmeyi düşündükleri bulgulanmıştır.

- Göçmenlerin ailelerinden herhangi birini kendi ödedikleri bedelleri ödeme şartıyla göç ettikleri ülkeye getirip getirmek istedikleri sorulduğunda çeşitli cevaplar alınmıştır. Suriyeli göçmenler ülkelerinde süregelen savaştan dolayı ailelerinin can güvenliği için onları yaşadıkları ülkeye getirmek isterken; Almanya’daki Türk göçmenlerin de büyük bir kısmı ülkenin refah ortamını ailelerinin de tatmasını arzuladıkları için getirmek istediklerini ifade ettiler. Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin az bir kısmı ailelerini göç ettikleri ülkeye getirmek istememişlerdir. Bunun da temel sebebi ana vatanlarına bir gün dönme planlarının olmalarından kaynaklı olduğu anlaşılmıştır.

Sonuç olarak Türk ve Suriyeli göçmenlerin göç ettikleri ülkelere adaptasyonları sırasında karmaşık bir biçimde diasporik yaşamın hem olumlu hem de olumsuz taraflarına maruz kaldıkları görülmüştür.

Öneriler

- Ülkelerin toplumsal kimliklerinin yeniden inşa edilebilmesi açısından uluslararası göçler göz ardı edilemez. Bu bağlamda göçler, ev sahibi olan toplumun gelişmesine yardımcı olmalıdırlar. Bu nedenle göç alan ülkelerin sosyal bütünleşme ve adaptasyon süreci için gerçekçi ve uygulanabilir birtakım politikalar geliştirmeleri hayatidir. Hayati olmasının sebebi ise göç sonrasında oluşabilecek sorunların ülkede yaratacağı olumsuz etkilerdir.

KAYNAKÇA

- Ercan L., Gürkan U., ve Akdemir N. T. (2019), Göç Sürecinde Göçmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar. *Social Sciences Studies Journal*.
- Erol M. ve Ersever G. (2014). Göç krizi ve göç krizine müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1), 47 - 68.
- Habertürk, (2022). “Türkiye'den Almanya'ya ilk işçi göçü ne zaman başladı?”. Erişim Tarihi: 17.12.2022. <https://www.haberturk.com/turkiye-den-almanya-ya-ilk-isci-gocu-ne-zaman-basladi-almanya-isci-gocu-nedenleri-ve-sonuclari-hteg-3523175>
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012), Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *KAÜ-İİBF Dergisi*, 3(3), 163-18.
- Mutluer, Mustafa (2003), *Göç Sorunları Üzerine Kurumsal Çerçeve*, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Mülteciler Derneği, (2022). “Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Kasım 2022”. Erişim tarihi: 17.12.2022. <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>.
- Tunç, İ. (2013). Uluslararası Göç Ve Göçmenlerin Sosyokültürel Uyum. Erişim tarihi: 22.12.2022. [www.Academia.Edu/5875594/Uluslararası Göç Ve Uyum_Sorunları](http://www.Academia.Edu/5875594/Uluslararası_Göç_Ve_Uyum_Sorunları).

EKLER

EK 1: SORULAR

DEMOGRAFİK SORULAR

1. Adınız nedir?
2. Nerelisiniz?
3. Doğum tarihiniz nedir?
4. Medeni durumunuz nedir?
5. Eğitim durumunuz nedir?
6. Ülkenizden hangi yılda, neden göç ettiniz?
7. Şu an ne iş yapıyorsunuz? Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?
8. Aylık geliriniz ne kadardır?

GÖÇ SEBEPLERİ VE ZORLUKLAR

9. Türkiye'ye (Almanya'ya) göç süreciniz nasıl gerçekleşti?
10. Türkiye'ye (Almanya'ya) göçünüz gerçekleştiikten sonra karşılaştığınız ilk sorun neydi?
11. Türkiye'ye (Almanya'ya) gelmeden önce ülkenizde ne tür zorluklar yaşıyordunuz?
12. Türkiye'ye (Almanya'ya) geldikten sonra göçmen sıfatıyla yaşamının temel problemleri neler oldu?
13. Rutin bir gününüzde daha çok hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?

KÜLTÜREL UYUM

14. Türkiye (Almanya) ana kültürüne benzeyen kültürel özellikleriniz nelerdir?
15. Türkiye (Almanya) ana kültürüne benzemeyen özellikleriniz nelerdir?
16. Ailenizin sahip olduğu değerler zaman içinde değişmekte midir? Neler değişmektedir?
17. Kendinizi bir göçmen olarak yaşadığımız ülkenin kültürüne aidiyetlik hissedilen bir göçmen birey olarak mı tanımlıyorsunuz ya da yaşadığımız ülkenin kültürüne uyum sağlayamamış bir yabancı olarak mı?
18. Eğer kendinizi yaşadığımız ülkede hala bir yabancı gibi hissediyorsanız buradaki yaşam kültürünün hangi noktaları sizi aidiyetlik duygusundan alıkoymuyor? Bir göçmen olarak sosyal, ekonomik, ailesel vs. bu ülkede en zorlandığımız konular nelerdir?
19. Göçmenler bu ülkede ne tür ayrımcılığa uğruyorlar?

DİL

20. Almancayı/Türkçeyi hangi düzeyde konuşup anlayabiliyorsunuz? Yabancı dille ilgili sorunuz varsa, bunun sizin özgüveninize ve toplumsal hayatımızın uyum sürecine yaptığı olumsuz etkilerini açıklayabilir misiniz?
21. Siz ve aile üyeleriniz evde hangi dili, sokakta hangi dili konuşuyorsunuz?

YALNIZLIK GÜVEN VE MUTLULUK

22. Bu ülkede kendinizi yalnız hissettiğiniz zamanlar oluyor mu? Oluyorsa niçin?
23. Bu yalnızlık duygusunu karşılaştırsak Almanya'da mı/Türkiye'de mi daha fazla yalnızlık hissediyorsunuz?
24. Başka bir ülkede işçi bir göçmen olarak çalıştığımız için kendinizi mutlu ve şanslı hissediyor musunuz?
25. Kendinizi Türkiye'de (Almanya'da) ne derece güvende hissediyorsunuz?

DÖNÜŞ PLANLARI

26. Türkiye'ye (Suriye'ye) dönmeyi düşünüyor musunuz? Ne zaman? Neden?
27. Göçmenler yaşadıkları ülkenin hayat şartlarından şikayetçi oldukları halde ülkelerine neden kesin dönüş yapmıyorlar? Sizce bunun sebebi nedir?
28. Yurtdışına çıktığımız güne geri dönecek olursak – bu ülkede yaşadıklarınızı göz önüne alarak- tekrar yurt dışına çıkar mıydınız? Niçin?
29. Yaşam mücadelesi için sizin bu ülkede ödediğiniz bedelleri ödemek şartıyla ailenizden herhangi birini bu ülkeye getirmek ister miydiniz?